

#Generatie (aan)Z

Over sportparticipatie, binding en de rol van de sportvereniging hierbij

#Generatie (aan)Z

Over sportparticipatie, binding en de rol van de sportvereniging hierbij

Jelle van der Meer (3532518)

MSc. Sportbeleid en Sportmanagement

Universiteit Utrecht

Eerste begeleider: Dr. N. van Amsterdam

Tweede begeleider: Dr. I.E.C. Claringbould

Januari 2018

Samenvatting

Hoge sportparticipatie wordt steeds belangrijker gevonden in Nederland. Het toegenomen belang van sportparticipatie is terug te vinden in de stijging van de sportparticipatie van 38% in 1962 tot 69% in 2003 (Van Bottenburg, 2007). Bij deze toename hebben sportverenigingen altijd een belangrijke rol gespeeld. Daarnaast is de sportvereniging ook op andere maatschappelijke vraagstukken erg waardevol en wordt die rol ook steeds meer erkend (Waardenburg, 2016). Toch is de rol van de sportvereniging op het gebied van sportparticipatie afgenomen en lijkt ook het aantal lidmaatschappen af te nemen (SCP, 2017). Dit wordt onder andere verklaard doordat nieuwe generaties minder waarde hechten aan lidmaatschapsorganisaties (Sladek, 2011). Het onderscheiden van generaties is gebaseerd op de generatietheorie van Mannheim (2013). Daarbij zijn nieuwe generaties de drijvende kracht achter sociale verandering. Bij de vorming van een generatie is de formatieve fase de belangrijkste periode binnen de socialisatie van een generatie (Pilcher, 1994). Generatie X en Y zijn de generaties die nu veel invloed hebben op de sociale organisatie, maar Generatie Z is de generatie die komende jaren zich steeds meer zal laten gelden. Daarom is het waardevol om te kijken naar wat deze generatie kenmerkt, de ontwikkelingen die van invloed zijn op deze generatie en hoe deze generatie invulling geeft aan sportparticipatie. De vraag die in dit onderzoek centraal staat is dan ook:

Welke betekenissen geven mensen uit Generatie Z aan hun eigen sportparticipatie en de bindingen die zij daarbij ervaren?

Deze vraag wordt beantwoord aan de hand van vier deelvragen. Input is vergaard door het houden van dertien interviews met personen die binnen Generatie Z vallen. De resultaten zijn vervolgens geanalyseerd aan de hand van de vier bindingselementen uit de sociale bindingstheorie van Hirschi (1969). Deze elementen zijn: *attachment*, *commitment*, *involvement* en *belief*.

Concluderend kan gezegd worden dat sportparticipatie en bindingen een belangrijke rol spelen, maar dat daarbij wel een onderscheid gemaakt moet worden tussen sportparticipatie en een specifieke sportbeoefening. Ook valt er een onderscheid te maken aan de betekenissen die toegekend worden aan sportverenigingen en sportaanbieders. Daarbij spelen kenmerken en gebeurtenissen en ontwikkelingen waar Generatie Z mee opgegroeid is een rol.

Inhoud

Samenvatting.....	3
Inhoud	4
Hoofdstuk 1: Inleiding	6
1.1 Sportparticipatie en de vereniging.....	6
1.1.1 Sportparticipatie.....	6
1.1.2 Sportvereniging.....	7
1.1.3 Rol van de sportvereniging bij sportparticipatie.....	8
1.2 Probleemstelling.....	8
1.3 Doelstelling en Onderzoeksvraag.....	10
1.4 Wetenschappelijke relevantie.....	11
1.5 Maatschappelijke relevantie.....	12
1.6 Leeswijzer.....	12
Hoofdstuk 2 Literatuurstudie.....	13
2.1 Generatiedenken.....	13
2.1.1 Generaties en sociale verandering.....	14
2.1.2 De rol van socialisatie bij de vorming van een generatie.....	15
2.1.3 Generatie gedefinieerd.....	16
2.2 Voorgaande generaties.....	17
2.2.1 Generatie X.....	17
2.2.2 Generatie Y.....	18
2.3 Sporten en binden bij Generatie X en Y.....	19
2.3.1 Sportparticipatie van Generatie X en Y.....	19
2.3.2 Lichte gemeenschappen.....	21
2.3.3 Toenemend consumentisme?.....	23
2.4 Generatie Z.....	24
2.5 Conclusie.....	26
Hoofdstuk 3 Methode.....	27
3.1 Onderzoeksperspectief.....	27
3.2 Analyse kader.....	28
3.3 Onderzoeksmethode.....	33
3.3.1 Interviews.....	33
3.3.2 Selectie respondenten.....	33
3.3.3 Coderen.....	34
3.3.4 Betrouwbaarheid en Validiteit.....	35
Hoofdstuk 4 Resultaten	36
4.1 Sportparticipatie.....	36
4.1.1 Sportloopbaan.....	36
4.1.2 Motivatie voor sport.....	37
4.1.3 Verandermomenten in sportparticipatie.....	39
4.1.4 Presteren.....	41
4.2 Organisatorische context.....	44
4.2.1 Sportorganisatie.....	44
4.2.2 Beleid.....	46
4.2.3 Organisatie van sport.....	48
4.2.4 Inzet voor de organisatie van sport.....	50
4.2.5 Binding met organisatie/team.....	52
4.2.6 Keuze voor een organisatie.....	55

Hoofdstuk 5 Analyse	57
5.1 Attachement.....	57
5.2 Commitment.....	59
5.3 Involvement.....	60
5.4 Belief.....	62
Hoofdstuk 6: Conclusie en Discussie	64
6.1 Beantwoording deelvragen.....	64
6.2 Beantwoording hoofdvraag.....	67
6.3 Discussie.....	68
6.4 Aanbevelingen.....	69
Literatuurlijst	71
Bijlage 1	75
Bijlage 2	79

Hoofdstuk 1: Inleiding

Nederland profileert zich graag als 'sportland'. Op het gebied van topsport zijn er veel ambities, maar ook de breedtesport is van groot belang. Sport is verschoven van een marginaal cultureel verschijnsel naar een maatschappelijk belangrijk fenomeen (Breedveld, Hoekman, Elling en Schaars, 2016). Dit wordt de versporting van de samenleving genoemd (Crum, 1991 in Breedveld et al, 2016). Sport maakt daardoor steeds meer deel uit van het dagelijks leven. Bij sportverenigingen vindt een groot deel van de sportdeelname plaats. In Europa heeft Nederland zelfs het hoogste percentage mensen dat lid is van een sportvereniging (Eurobarometer sport in Tiessen-Raaphorst, 2015, p. 80). Toch zei iemand in 2014 die als verenigingsadviseur werkt in Rotterdam tegen mij: "*ik geloof niet dat traditionele sportverenigingen de toekomst zijn als het om sportparticipatie gaat*".

1.1 Sportparticipatie en de vereniging

1.1.1 Sportparticipatie

De hoge sportparticipatie in Nederland komt niet uit de lucht vallen. NOC*NSF en sportbonden delen de ambitie van de overheid om mensen vaker te laten sporten vanuit gezondheidsperspectief, maar ook vanwege binding met de samenleving (Tiessen-Raaphorst, 2015). De investeringen in sport zijn dan ook nog nooit zo hoog geweest. Deze investeringen komen voor uit de erkenning van de positieve waarden die sport met zich meebrengt. Deze erkenning is er echter lang niet altijd geweest (Eekeren, 2016). De maatschappelijke betekenis van sporten en de sportvereniging heeft de laatste jaren een steeds grotere rol gekregen in het beleid over en de organisatie van sport (Waardenburg, 2016). Sport wordt door de overheid echter vooral als een belangrijk onderdeel gezien van een gezonde leefstijl. Van mensen die sporten wordt verwacht dat ze minder gezondheidsklachten krijgen¹. Ook Knoppers (2006) ziet dat in veel beleid er een aanname is dat sport een bijdrage kan leveren aan de gezondheid.

De sportdeelname is de afgelopen decennia in Nederland dan ook toegenomen van 38% in 1962 tot 53% in 1979 (Bottenburg, 2007). Volgens de Richtlijn Sportdeelname Onderzoek (RSO)-norm, waarbij mensen minimaal 12 keer per jaar sporten, was de sportparticipatie in 2007 64% en in 2013 66% (Tiessen-Raaphorst, 2015). Er zijn daarbij

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/sport-en-bewegen/inhoud/sport-bewegen-en-gezondheid>

veel verschillende manieren waarop mensen deelnemen aan sport. Dit kan door alleen te sporten (50%), in een zelfgeorganiseerde groep (38%), bij een commerciële sportaanbieder (18%), bij een sportvereniging (33%) of in een ander verband (14%) (Tiessen-Raaphorst, 2015, p. 78). Binnen de georganiseerde sport is de sportvereniging veruit de wijds vertakte en grootste organisatievorm in het Nederlandse sportlandschap (Van Bottenburg, 2007).

1.1.2 Sportvereniging

De sportvereniging is oorspronkelijk opgericht om een bepaalde sport te kunnen beoefenen. Deze verenigingen werden opgezet door groepen mensen met dezelfde interesses en achtergronden. Binnen een vereniging kende men elkaar. Doordat bij een vereniging veel mensen met dezelfde achtergrond zaten kreeg een vereniging al snel een bepaalde identiteit (aangemeten) (Boessenkool, Lucassen en Waardenburg, 2011). De vereniging als institutie heeft vier specifieke kenmerken waarmee zij zich onderscheidt van andere instituties. Dit betreft de relatieve autonomie van de organisatie, het lidmaatschap gebeurt uit vrije wil, in de basis worden activiteiten door en voor leden (op vrijwillige basis) georganiseerd en tot slot kent de vereniging democratische besluitvorming (Van der Roest, 2015; Waardenburg, 2016).

Deze kenmerken van de vereniging zijn onderhevig aan maatschappelijke veranderingen. Een ontwikkeling die van invloed is op de huidige sportvereniging is de introductie van het consumentendiscours, waarbij leden als consumenten worden gezien (Van de Roest, 2015). Dit discours brengt volgens Van der Roest zowel implicaties voor de vereniging als voor de leden met zich mee. Ook de toenemende instrumentalisering van de sportvereniging heeft zijn weerslag op de verenigingsprincipes. In de loop der jaren zijn sportverenigingen uitgegroeid tot instituties met normerende en regulerende waarde die de sport overstijgen (Van Bottenburg, 2007). Daarbij hebben verenigingen zich ook weten te verenigen in nationale sportbonden, die zich vervolgens weer internationaal zijn gaan verenigen (Van Bottenburg 2007). Sportverenigingen spelen echter niet alleen een grote rol in het sportlandschap, maar maken ook deel uit van de *civil society*. *Civil society* organisaties kunnen een bijdrage leveren aan maatschappelijke, politieke en economische vraagstukken (Brandsen et al., 2015 in Waardenburg, 2016). Ook daarmee zijn sportverenigingen van grote maatschappelijke waarde (Boessenkool et al., 2011). Binnen deze verenigingen van er volgens Boessenkool et al. (2011) sociaal en cultureel kapitaal opgedaan worden door de specifieke kenmerken van deze sportverenigingen.

1.1.3 Rol van de sportvereniging bij sportparticipatie

De toename in sportparticipatie van 38% in 1962 tot 69% in 2003 vond dan ook voornamelijk plaats bij de sportvereniging (Van Bottenburg 2007). In deze periode nam ook het aantal nieuwe sporten, sportvormen en organisatiemodellen toe, maar dit ging altijd hand in hand met een toename van het aantal leden bij sportverenigingen en onderstreept de rol die de sportvereniging had bij de toename van sportparticipatie en op de daaraan toegeschreven gezondheidseffecten. Tegelijkertijd met de steeds grotere erkenning voor de maatschappelijke waarde van de sportvereniging lijken de ledenaantallen van deze zelfde sportverenigingen de afgelopen jaren te zijn teruggelopen en wordt er een nog grotere terugloop verwacht voor de komende jaren (SCP, 2017). Het Sociaal Cultureel Planbureau stelt in de 'Sport Toekomstverkenning' dat het aantal lidmaatschappen bij sportverenigingen vanaf 2006 met 11% is gedaald. Tussen 2001 en 2012 is ook het aantal verenigingen afgenomen met 3.800 en in 2012 waren er nog ruim 24.500 over (Tiessen-Raaphorst, 2015). Dit betekent dat veel verenigingen als zelfstandige organisatie onvoldoende bestaansrecht meer hadden. Voor sportverenigingen zijn ledenwerving en behoud samen met het realiseren van voldoende vrijwilligers al jarenlang de belangrijkste aandachtsgebieden (Tiessen-Raaphorst et al., 2010; Hulzebos, Knaapen en Jentink, 2015). Bij het kader is er sprake van vergrijzing. De gemiddelde leeftijd van bestuursleden bij sportverenigingen is 51 jaar (Hoekman, Bulsink en Van Kalmhout, 2015). De gemiddelde leeftijd van verenigingsbestuurders kan een op zichzelf staand feit zijn, maar kan ook in een breder verband gezien worden. Zo voorziet de Sport Toekomstverkenning van het Sociaal Cultureel Planbureau (2017) tot aan 2030 een verdere daling van het percentage mensen dat lid is van een sportvereniging. De belangrijkste redenen die zij hiervoor geven liggen in de demografische aard. Vergrijzing en een toename van het aandeel migranten zijn oorzaken van een lager percentage lidmaatschappen, omdat ouderen en migranten minder vaak lid zijn van een sportvereniging.

1.2 Probleemstelling

Een ander perspectief op de terugloop van de rol van de sportvereniging bij de sportparticipatie komt van Sarah Sladek (2011). Zij stelt dat nieuwe generaties geen lid meer worden en blijven van verenigingen. Ook in Nederland heeft Sladek samen met Rubingh (2014) gekeken naar de uitdagingen voor ledenorganisaties met nieuwe generaties. De terugloop van ledenaantallen bij lidmaatschapsorganisaties wordt verklaard door generationele verschillen.

Het onderscheiden van generaties is gebaseerd op het generatiedenken van Karl Mannheim (2013). Daarbij wordt er vanuit gegaan dat mensen die in eenzelfde tijdsperiode en in een

vergelijkbare cultuur geboren worden dezelfde gebeurtenissen en ontwikkelingen hebben meegekregen (Adriaansen, 2011). Datgene wat een generatie meekrijgt tijdens de jeugd en adolescentie is bepalend voor het denken over, en beleven van dingen.

Grofweg zijn in de maatschappij nu vier generaties actief. Dit zijn de babyboomgeneratie, Generatie X, Generatie Y en Generatie Z. De babyboomgeneratie, Generatie X en Generatie Y zijn de generaties die het meest actief zijn op de arbeidsmarkt (Vizer & Hanson, 2009). Zij zijn ook de generaties die binnen de verenigingen actief zijn, onder andere als bestuurslid. Generatie Z is geboren vanaf midden jaren '90 en is de generatie die de komende jaren steeds actiever zal zijn op de arbeidsmarkt en in de samenleving (Nicholas, 2014; Priporas, Stylos & Fotiadis, 2017). Zij sporten als kind veel bij verenigingen en rond hun tiende is de sportdeelname het hoogst (Tiessen-Raaphorst et al., 2010). Daarbij moet gezegd worden dat ouders op deze leeftijd nog een grote rol spelen bij de keuzes voor een lidmaatschap en daarom niet geconcludeerd kan worden dat zij lid ook in de toekomst lid zullen blijven. Naarmate deze generatie volwassener wordt, kunnen zij bewustere keuzes maken. Zij zullen dan voor kiezen sport- en lidmaatschapsvormen die aansluiten bij hun leefstijl.

Er zijn de afgelopen jaren veel meer keuzemogelijkheden gekomen waar het om sportparticipatie gaat, waardoor er ook meer te kiezen valt. Sporten als hardlopen en fitness zijn de afgelopen jaren gegroeid. Hardlopers sporten individueel, of in een loopgroep waarbij er verschillende evenementen zijn waar ze aan mee kunnen doen. Er zijn fitnesscentra waar je voor een tientje per maand kan sporten, maar er zijn ook aanbieders met een compleet aanbod van bijvoorbeeld fitness, zwemmen, tennis, evenementen, fysiotherapie en advies met betrekking tot voeding. Dit alles kan soms zelfs vierentwintig uur per dag. Waar van oudsher de vereniging de voornaamste plaats was om sport te beoefenen zijn er nu dus veel alternatieven om dit te doen. Dit geldt niet alleen voor andere sporten, maar ook voor traditionele verenigingssporten. Sporten die van oorsprong alleen door verenigingen en in bondscompetities werden georganiseerd worden tegenwoordig ook op andere manieren georganiseerd. In Rotterdam worden verschillende sporten aangeboden in de Schoolsportvereniging en Challenge 010². Dit gebeurt nog samen met de verenigingen. Ook is er sportprogrammering op bijvoorbeeld Krajicek courts, of Sportplaza Zuiderpark³. Daar kunnen verschillende sporten gespeeld worden. In Utrecht kan je zowel in de zaal als op het veld voetballen bij Sportcentrum Olympos⁴ door je als team in te schrijven in plaats van als individu. Daarnaast zijn sinds kort professionele

² www.rotterdamssportsupport.nl

³ <http://www.sportplazazuiderpark.nl>

⁴ www.olympos.nl

organisaties als Footy⁵ en Powerleague⁶ onder andere in Amsterdam en Utrecht actief. Zij bieden een voetbalcompetitie op kleine veldjes, met kleinere teams op doordeweekse avonden. Tot slot zijn er ook nieuwe sporten als Bossaball in opkomst die zich op verschillende manieren organiseren. Al deze ontwikkelingen zorgen ervoor dat er een toename is in het aantal keuzemogelijkheden om te sporten.

Nu Generatie Z langzaam volwassen wordt en zelf keuzes kan maken over hoe zij hun leven en ook hun vrije tijd indelen zijn zij niet meer noodzakelijkerwijs gebonden aan de sportvereniging. Zij kunnen op verschillende manieren deelnemen aan sport en zich verbinden. Elling (2004) stelt dat diverse maatschappelijke ontwikkelingen zorgen voor complexe en ambigue vormen, richtingen, oorzaken en oplossingen met betrekking tot bindingsvraagstukken in de sport. De vraag is welke rol de sportvereniging voor Generatie Z speelt waar het om sportparticipatie gaat in tijden dat de maatschappelijke waarde van deze verenigingen steeds vaker wordt erkend in overheidsbeleid.

1.3 Doelstelling en Onderzoeksvraag

Het doel van dit onderzoek is om kennis op te doen over binding met betrekking tot sportparticipatie van Generatie Z en dit te kunnen relateren aan de sportvereniging. Daarbij kies ik voor een individuele benadering bij Generatie Z om verschillende betekenissen te kunnen achterhalen. Deze individuele betekenissen kunnen gerelateerd worden aan hetgeen over Generatie Z bekend is en daarmee in perspectief geplaatst worden. Hierdoor kunnen bepaalde kenmerken van Generatie Z betrokken worden op hoe mensen uit Generatie Z invulling geven met aan sportparticipatie en hoe bindingen daar een rol bij spelen. De hoofdvraag luidt dan ook:

Welke betekenissen geven mensen uit Generatie Z aan hun eigen sportparticipatie en de bindingen die zij daarbij ervaren?

In de literatuurstudie zullen generaties centraal en de ontwikkelingen die relevant zijn voor de sportparticipatie uitgediept worden. Op bindingen wordt verder ingegaan in het analysekader in hoofdstuk 3. De bindingen waar het hier om gaat komen uit de sociale bindingstheorie van Hirschi (1969). Zijn theorie kan ingezet worden om te verklaren welke aspecten van binding een rol kunnen spelen bij sportparticipatie. Om tot beantwoording van de hoofdvraag te komen zullen verschillende deelvragen bekeken worden. De deelvragen zijn:

⁵ <http://www.footy.nl>

⁶ <http://www.powerleague.nl>

Wat zijn generaties en wat is belangrijk om te weten over Generatie Z?

Op welke manier geven respondenten invulling aan hun eigen sportparticipatie?

Hoe spelen bindingen daar een rol bij?

Welke betekenissen geven respondenten aan binding in relatie tot de sportvereniging?

1.4 Wetenschappelijke relevantie

Met dit onderzoek draag ik bij aan de discussie over de toekomst van de sportvereniging in het Nederlandse sportlandschap. Door te focussen op generaties voeg ik daar een nieuw perspectief aan toe. Dit perspectief veronderstelt sociale verandering (Pilcher, 1994). Juist bepaalde signaleringen van ontwikkelingen met betrekking tot de positie van de sportvereniging in het Nederlandse sportlandschap kunnen mogelijk beter begrepen worden vanuit het generatieperspectief. Daarbij kan het gaan om de terugloop van de rol van de sportvereniging bij sportparticipatie, vraagstukken met betrekking tot vrijwilligerswerk, de opkomst van andere vormen bij het organiseren van sport en de betekenissen die aan sportverenigingen worden toegekend. Er is wel veel onderzoek gedaan naar de invloed van maatschappelijke ontwikkelingen die leiden tot bijvoorbeeld professionalisering zoals het onderzoeksprogramma "Sport: Passie, Praktijk & Profijt"⁷ van het Mulier Instituut, maar niet wat deze ontwikkelingen betekenen voor de manier waarop Generatie Z invulling geeft aan sportparticipatie en de rol die bindingen daarbij spelen. Daarnaast sluit dit onderzoek aan bij het onderzoeksprogramma "Het einde van lidmaatschapsrelaties oude stijl? De georganiseerde sport en duurzame sociale verbindingen."⁸ dat gefinancierd wordt door NWO. Dit onderzoek richt zich meer op de ontwikkelingen van lidmaatschapsrelaties in de sport in brede zin en de betekenis hiervan voor burgerschap, de bijdrage aan sport en sociale cohesie in Nederland. Doordat mijn onderzoek zich richt op de Generatie Z wordt deze generatie extra uitgelicht waar het om de invulling van lidmaatschapsrelaties gaat.

7

<https://www.kennisbanksportenbewegen.nl/?file=182&m=1422882746&action=file.download>

⁸ <http://lidvandeclub.nl>

1.5 Maatschappelijke relevantie

De studie geeft inzicht in welke bindingsmechanismen een rol spelen bij de sportparticipatie van Generatie Z. Om te weten hoe het sportlandschap en het verenigingsleven georganiseerd moet worden is het van belang om meer te weten over hoe deze generatie sport en wat daarin als belangrijk wordt ervaren. Op die manier kan dit onderzoek bijdragen aan een hoge sportparticipatie, maar ook hoe verenigingen daar een rol in kunnen spelen, zodat andere belangrijke positieve aspecten die aan sportverenigingen worden toegeschreven van waarde kunnen blijven. Onderstaand citaat laat zien waarom het belangrijk is dat we begrijpen hoe er geleefd wordt om na te kunnen denken over hoe dingen georganiseerd zouden moeten worden.

"We can only understand differences in the population's leisure time occupation and opinions about how it should be organized if we also understand the way of living, the way of organizing everyday life and the role of work life in relation to leisure time." (Ottesen & Ibsen 1999: 52 in Pilgaard Hoove, 2012, p. 33)

1.6 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk wordt het concept generaties verder uitgediept en bekeken welke generaties er nu actief zijn en wat van belang is om te weten over Generatie Z. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 de methode besproken met onder andere aandacht voor het onderzoeksperspectief en het analysekader. De resultaten van de interviews worden in hoofdstuk 4 gepresenteerd, waarna deze in hoofdstuk 5 geanalyseerd worden. Tot slot worden in de conclusie en discussie de deelvragen en hoofvraag beantwoord en wordt er gekeken naar de betekenis van de en aanbevelingen die daar uit volgen.

Hoofdstuk 2 Literatuurstudie

In dit hoofdstuk wordt de literatuur behandeld die relevant is met betrekking tot dit onderzoek. Er wordt beargumenteerd dat er verschillen zijn tussen generaties en dat deze verschillen van essentieel belang zijn op hoe ons leven georganiseerd wordt en dus ook de sport. Dit gebeurt door de generatietheorie van Mannheim (2013) te bespreken. De oorsprong van deze theorie bevindt zich in onderzoek van Mannheim in het begin van de 20^e eeuw naar de Duitse jeugdcultuur. Bij het bespreken van het concept generatie wordt ingegaan op de achtergrond hiervan, hoe een generatie gevormd wordt en wanneer er gesproken kan worden van een generatie. Vervolgens worden Generatie X en Generatie Y besproken om een beeld te krijgen wat de twee generaties voorafgaande aan Generatie Z kenmerkte. Ook wordt een aantal ontwikkelingen besproken die van belang zijn voor Generatie Z in relatie tot de vraagstelling. Tot slot wordt er gekeken naar wat er over generatie Z bekend is en wat dat zou kunnen betekenen voor de sportparticipatie.

2.1 Generatiedenken

Wanneer je een boom omzaagt worden de jaarringen zichtbaar. Deze jaarringen laten de groei van de boom zien en weerspiegelen de omstandigheden die van invloed zijn op deze groei (Van den Broek, 1994). De jaarringen tonen dus altijd hoe een boom groeit en onder welke omstandigheden. Iets vergelijkbaars geldt volgens Van den Broek voor de omstandigheden waarin een generatie opgroeit. Dat wat er tijdens de formatieve fase gebeurt zal kenmerkend zijn voor hoe iemand later handelt. De formatieve fase is de periode waarin iemand van kind tot volwassene uitgroeit.

Als gemeenschap zijn we in de twintigste eeuw generaties gaan labelen (Smola en Sutton, 2002). Een van de grondleggers van het generatiedenken is Karl Mannheim. Hij schreef zijn generatietheorie aan het einde van de jaren twintig van de twintigste eeuw (Diepstraten, Ester en Vinken, 1999). Mannheim deed onderzoek naar de jeugdcultuur in Duitsland en kwam tot deze theorie om de emancipatie van de Duitse jeugd te duiden. Daarbij kende hij een belangrijke rol toe aan sociale factoren (Diepstraten et al., 1999). Hij baseerde zich op de bevindingen van Wilhelm Dilthey, die de aandacht verlegde van kwantitatieve naar kwalitatieve kenmerken van een generatie. Mannheim onderzocht dat generaties intrinsiek van elkaar verschillen waarbij hij zich focuste op het tegelijkertijd ervaren van dezelfde gebeurtenissen en ontwikkelingen door de jeugd (Adriaansen, 2011). Mannheims theorie is echter niet alleen toegespitst op hoe een generatie zich vormt aan de hand van historische gebeurtenissen, maar ook hoe een generatie probeert het historische proces te beïnvloeden. Dit maakt dat deze theorie interessant is en

veronderstelt dat generaties verschillen en dat dit dus ook van invloed op de sport kan zijn.

2.1.1 Generaties en sociale verandering

Zoals hierboven al omschreven was de focus van Mannheim de emancipatie van de Duitse jeugdbeweging. Het generatiedenken wordt dan ook vaak gekoppeld aan sociale verandering. De eigen ideeën over de wereld en de sport die een nieuwe generatie heeft zorgen ervoor dat sociale verandering tot stand komt. Het concept generaties wordt dan ook gezien als één van de drijvende krachten achter sociale verandering en vooruitgang. Ook wordt het gebruikt om de mogelijke richting van sociale verandering te voorspellen (Troll, 1970 in Pilcher, 1994). Abrams (1982 in Pilcher, 1994) benadrukt juist het dialectische verband tussen samenleving en individu. De samenleving wordt geconstrueerd door individuen die historisch geconstrueerd zijn door de samenleving (Pilcher, 1994). De mate waarin de potentie van een generatie benut wordt is mede afhankelijk van de snelheid waarin dingen veranderen. Wanneer dingen sneller veranderen is een snellere veranderende houding nodig dan wanneer deze veranderingen meer geleidelijk plaatsvinden. Sociale veranderingen vinden plaats wanneer er sprake is van *fresh contact* met culturele ervaringen (Kertzer, 1983). Wanneer de nieuwe generatie in aanraking komt met de bestaande cultuur zorgt dit voor een andere benadering dan dat voorgaande generaties deden. Bij de sociale verandering die voortkomt uit verschillen tussen generaties wordt dit proces vergemakkelijkt door interactie. Het gaat hierbij niet om interactie tussen de oudste en jongste generatie, maar in eerste instantie spelen tussenliggende generaties de rol van intermediair, om zo de afstand te verkleinen. Al met al is de redenatie steeds dat jongere generaties oudere generaties vervangen en ook hun eigen, afwijkende waarden met zich meebrengen (Diepstraten, et al., 1999). De kennisoverdracht tussen generaties is niet vanzelfsprekend (Adriaansen, 2011). Van den Broek kent mensen van gevorderde leeftijd een conservatief instinct toe, terwijl hij jongere een innovatief instinct toekend. Juist de combinatie van deze twee zorgt ervoor dat er gesproken kan worden over vooruitgang. Binnen het leven van een individu was volgens Mannheim weinig ruimte voor verandering. Juist de vervanging van cohorten zorgt voor sociaal-culturele verandering (Van den Broek, 1994).

Het denken in generaties veronderstelt dat er verschillen zijn tussen generaties en dat deze verschillen leiden tot sociale verandering. Waar het gaat om de binding met sportparticipatie en de betekenissen die daar door Generatie Z aan gegeven worden is het de vraag of op dat vlak deze generatie verschilt van andere generaties. Het is uiterst interessant welke sociale veranderingen door deze generatie bewerkstelligd worden en wat

dit betekent voor (de organisatie van) sportdeelname. Eerst is het echter van belang om te weten hoe een generatie zich precies vormt.

2.1.2 De rol van socialisatie bij de vorming van een generatie.

Het generatiedenken is dus ontstaan in het begin van de twintigste eeuw. Veelal wordt het generatiedenken gebruikt om sociale verandering aan de hand van emancipatie van de jeugd te duiden. Bij het tot stand komen van een generatie speelt socialisatie een belangrijke rol.

Een generatie is niet alleen een groep mensen, het lijkt meer op een nieuwe integratie van *the social body* (Ortega y Gasset, 1961, p. 15). Hiermee wordt vooral de sociale context van het begrip generatie benadrukt. Het is een samenspel tussen de massa en het individu, de eigen identiteit en het verhouden tot een (maatschappelijke) norm of normaal waarmee het de spil in (r)evolutionaire veranderingen in de samenleving is. Het gaat dus om een wisselwerking tussen het individu en de gebeurtenissen en (maatschappelijke) ontwikkelingen. Wanneer in de formatieve fase leeftijdsgenoten dezelfde ervaringen ondergaan ontwikkelen zij een 'specifieke wijze van beleven en denken', gekoppeld aan het hebben van een gedeeld doel wat de basis voor verandering vormt (Adriaansen, 2011). Daarbij zorgen, volgens Mannheim, in tijden van grote maatschappelijke dynamiek dat bepaalde groepen een generatie-eenheid gaan vormen. Deze generatie-eenheid geeft een generatie een gezicht (Diepstraten et al., 1999). Mannheim stelt dat de plek waar iemand geboren wordt een goede parameter is voor belangrijke ervaringen die opgedaan worden in de formatieve fase, hoewel individuen die in dezelfde setting geboren worden gebeurtenissen wel weer anders kunnen ervaren (Pilcher, 1994). Een generatie die geboren wordt, komt direct in contact met dat wat vorige generaties hebben neergezet, zoals waarden, manier van leven en de inrichting daarvan. Hierover leren individuen die behoren tot een nieuwe generatie en dit vormt hun kijk op de wereld. Dit leren gaat een heel leven lang door, maar de ervaringen opgedaan in de formatieve fase hebben een veel grotere invloed dan ervaringen die na de formatieve fase worden opgedaan volgens de socialisatiehypothese (Becker, 1991). Daarnaast is er ook de creatieve en vrije geest van de leden van een generatie zelf die bijdraagt aan de vorming van een nieuwe generatie. Mannheim heeft het over *fresh contact* wanneer het gaat om het contact van een generatie-eenheid met de maatschappij tijdens de formatieve fase (Kertzer, 1983; Pilcher, 1994). Zo kijkt Generatie Z met een soort van frisse blik naar sportparticipatie en sportverenigingen. Onderzoek van Schuman en Scott (1989 in Pilcher, 1994) bevestigt dat de adolescentie een belangrijke vormende periode is voor sociale en politieke ideeën. Pilgaard Hove (2012) benadrukt in de sport vooral dat iemand die geboren wordt in een bepaalde sociale structuur gevormd wordt in opvattingen over sportdeelname door de mogelijkheden van het gebied, de cultuur waar iemand in leeft en waarden van sport en

bewegen. Daar waar frictie ontstaat tussen de socialisatie in de sport en het verzet tegen bestaande structuren geeft aan dat een nieuwe generatie zich aandient. In de inleiding is een aantal signalen besproken die kunnen duiden op spanningen tussen de opkomst van een nieuwe generatie, generatie Z, en hoe sportparticipatie wordt georganiseerd in Nederland.

2.1.3 Generatie gedefinieerd

Mannheim en Ortega y Gasset stellen beiden min of meer hetzelfde concept voor (Kertzer, 1983). Zij gaan er vanuit dat mensen die in dezelfde periode geboren worden, tegelijkertijd opgroeien en dus dezelfde historische periode meemaken die hun zienswijze beïnvloed. Dit biedt een goed uitgangspunt om generaties te kunnen definiëren. Mannheim en Ortega y Gasset geven dus aan dat wat er in die periode speelt, belangrijk is voor hoe deze groep mensen naar dingen kijkt en dus ook handelen. Daarbij is het lastig dat er elke dag nieuwe mensen geboren worden, terwijl ook de wereld om ons een elke dag verandert. De grenzen die getrokken worden om generaties af te bakenen zijn dan ook ambigu (Spitzer, 1973 in Pilcher 1994). De omschrijving die Adriaansen (2011) geeft van een generatie is gebaseerd op de theorie van Mannheim en bevat alle elementen die van belang zijn. Hij omschrijft een generatie als volgt:

Sociale generaties bestaan uit groepen mensen die in hetzelfde historisch tijdsgewricht geboren zijn en onder invloed van een gelijksoortige socialisatie en dezelfde levenservaringen een gelijkvormige levenshouding aannemen. (Adriaansen, 2011)

Generaties worden op verschillende manieren beïnvloed zoals door ouders, media en cultuur. Hierdoor worden gedeelde waarden gecreëerd door mensen die in verschillende tijdsp periodes opgroeien (Twenge et al., 2010). Deze krachten hebben de grootste invloed in de kinder- en adolescententijd. Wanneer mensen geboren worden in een zelfde periode (en in dezelfde culturele wereld) kan er sprake zijn van een generatie. Dat is echter niet altijd het geval. Mannheim spreekt dan ook van *Generatielagerung* (Adriaansen, 2011). Wanneer er sprake is van *Generatielagerung* is er een potentiële generatie. Of er daadwerkelijk sprake is van een generatie hangt ook af van een aantal andere elementen. Het hangt er onder andere vanaf of er sprake is van samenhang binnen de potentiële generatie (Diepstraten et al., 1999). Dit wordt door Mannheim *Generatiezusammenhang* genoemd. Het gaat er hier om dat de potentiële generatie zich bewust is dat zij onderscheidend is van andere generaties. Volgens Diepstraten et al. (1999) wordt door veel generatieonderzoekers ten onrechte voorbij gegaan aan het bewustzijn van het zijn van een generatie. Er wordt vooral gekeken naar objectief meetbare verschillen en overeenkomsten zoals bijvoorbeeld het aantal lidmaatschappen van een vereniging of het

gemiddeld aantal kinderen wanneer een generatie beschreven wordt. Hij benadrukt dan ook dat het bewustzijn van collectieve gebeurtenissen of ontwikkelingen in de formatieve fase een belangrijke laag is uit de generatietheorie van Mannheim. Het kan dan gaan om gebeurtenissen, ontwikkelingen of tijdsgeest die in zich de formatieve fase van de generatie hebben voorgedaan zoals terrorisme, maar ook bijvoorbeeld het betaalbaar worden van vliegtickets. De *Grundintentionen* van een generatie vertaalt zich ook in de handelingen die door mensen die tot de generatie behoren worden gedaan (Adriaansen, 2011). In de sport zou het bijvoorbeeld kunnen gaan om dat voor een generatie een unieke ervaring belangrijk is en dat mensen uit deze generatie dus ook steeds voor een andere sport of ander evenement kiezen. Deze handelingen verschillen substantieel ten opzichte van handelingen die door andere generaties worden gedaan. De generaties daarvoor waren dan juist op zoek naar tradities en kiezen dus voor jaarlijks terugkerende evenementen. Ook is het zo dat een generatie zich gaat organiseren en sociale netwerken gaat vormen waarmee ze zich kunnen uiten. Mannheim noemt dit *Generationseinheiten* (Becker, 1991). Hierbij kunnen onderling binnen een generatie wel grote verschillen zijn. Uitingen waaromheen een generatie zich organiseert kunnen bijvoorbeeld politiek zijn maar ook cultureel. Een voorbeeld hiervan is de manier waarop jongeren zich uiten op social media zoals Instagram.

2.2 Voorgaande generaties

Nu het ontstaan van generaties, de waarde van het kijken naar generaties en een definitie besproken zijn is het tijd om te gaan kijken welke generaties de laatste sociale veranderingen hebben vormgegeven en wat hen kenmerkt. Binnen sportverenigingen zijn verschillende generaties actief. Hieronder worden Generatie X en Generatie Y gekarakteriseerd. Zo wordt inzichtelijk wat deze generaties kenmerkt. Daarna worden ontwikkelingen besproken die veelal betrekking hebben op Generatie X en Generatie Y, maar die voor Generatie Z vanzelfsprekend zijn. Tot slot zullen enkele kenmerken van Generatie Z besproken worden.

2.2.1 Generatie X

Generatie X is geboren tussen 1965 en 1981 (Twenge et al., 2010). Zij groeit op met onzekerheid op economisch, familiair en maatschappelijk vlak, met snelle verandering, grote diversiteit en een gebrek aan vaste tradities. (Smola & Sutton, 2002). Mensen uit deze generatie zijn onder andere beïnvloed door de Koude Oorlog, Star Wars, Rockmuziek, de Europese Unie, MTV, AIDS, wereldwijde competities en het reizen met de auto (Smola & Sutton, 2002; Twenge et al., 2010; Bennet, Pitt & Price, 2012). Kenmerken van deze generatie zijn dat ze onafhankelijk en divers zijn. Plezier en informeel contact vinden ze belangrijk (Kunreuther, 2003). Daarnaast is deze generatie pragmatisch en ondernemend

ingesteld en kan zij goed overweg met techniek (Bennet, Pitt & Price, 2012). Ook kijkt deze generatie onbevooroordeeld naar de wereld. Wat de 'kritiek' op Generatie X is, is dat zij sceptisch en ongeduldig zijn. Ze worden soms omschreven als lui, hebben snel kritiek en een gebrek aan assertiviteit (Bennet, Pitt en Price, 2012)

Mensen uit Generatie X beweren onafhankelijk en minder geïmmiteerd te zijn aan hun werkgever dan voorgaande generaties blijkt uit onderzoek van Smola en Sutton (2002). Een goede werk-privé balans vinden zij erg belangrijk (Twenge et al., 2010). Ze leren snel, houden van diversiteit en informaliteit. Voor zowel Generatie X als Generatie Y geldt dat hun werk moet passen bij hun gezinssituatie en leven. Belangrijk is dat het werk op bepaalde vlakken flexibel moet zijn met bijvoorbeeld de mogelijkheid om parttime te gaan werken (Twenge et al., 2010). Voor Generatie X is werk een uitdaging die is vormgegeven in een contract, maar waarbij het niet ten koste mag gaan van familie of het privéleven (Bennet, Pitt & Price, 2012). Ze houden van extra's en open en toegankelijk leiderschap. Ook steun om zich uit te kunnen drukken in de individuele ruimte is belangrijk net als flexibiliteit in de manier van werken.

2.2.2 Generatie Y

Generatie Y bestaat uit mensen die geboren zijn tussen 1977 en 1994 (Cui, Trent, Sullivan & Matiru, 2003; Stevens, Lathrop & Bradish, 2005; Noble, Haytko & Phillips, 2008). Veel gebruikte termen die gebruikt worden als het over Generatie Y gaat zijn Net Generation, Digital Natives en Millenials. Bij de verschillende termen die gebruikt worden, worden ook verschillende jaartallen gebruikt. De start van deze generatie varieert van 1977 (Net Generation) tot 1982 (Millenials). De generatie eindigt tussen 1991 (Millenials) en 1997 (Net Generation). Deze generatie is vooral beïnvloed door ontwikkelingen op het gebied van computers, internet, mobiele telefoons en de mogelijkheden die dat biedt. Daarnaast spelen betaalbare vliegtickets en de opwarming van de aarde een voorname rol (Bennet, Pitt & Price, 2012). Jones et al. (2010) stellen dat deze generatie meer dan vorige generaties gericht is op visuele media. Millenials worden omschreven als optimistisch, teamworkers, en kunnen goed met techniek omgaan (Howe & Strauss, 2000, 2003 in Bennet, Maton & Kervin, 2008). Generatie Y maakt onafhankelijk keuzes, maar is zich ook het meest bewust van sociale druk (Stevens, Lathrop & Bratish, 2005). Ze geeft meer dan vorige generaties om de wereld, milieu, armoede, tolerantie en culturele diversiteit. Generatie Y wordt gezien als de best opgeleide generatie tot dan toe en ook het meest cultureel divers, tolerant en open-minded (Noble, Haytko & Phillips, 2008). Generatie Y wordt, nog meer dan Generatie X gezien als individualistisch en op zichzelf gericht (Twenge et al., 2010). Generatie Y neemt makkelijk informatie tot zich. Deze generatie wordt ook omschreven als snel lerend, openstaand voor diversiteit en informaliteit. Generatie Y

integreert werk en het sociale leven. Daarnaast is zij zich bewust van de burgerplicht, snel verveeld en bezig met multitasken. (Bennet, Pitt & Price, 2012). Een kanttekening die bij deze generatie wordt geplaatst is dat zij behoefte heeft aan structuur en toezicht, snel van baan wisselen en dat werk niet alles is (Bennet, Pitt & Price, 2012).

Wanneer het over de manier van leren gaat wordt deze generatie omschreven als personen die op een actieve, experimentele manier leren, bedreven multitaskers en afhankelijk van communicatietechnologieën. Zij weet ook kritischer te kijken door meerdere bronnen te gebruiken en leert door te ervaren met meerdere momenten van reflectie (Margaryan, Littlejohn & Vojt, 2011). Generatie Y kan overal werken. Ze gebruikt de ruimte op een informele en flexibele manier en ervaart geen grenzen of hiërarchie (Bennet, Pitt & Price, 2012).

Zowel generatie X als Y hebben de ontwikkeling meegemaakt, of misschien wel veroorzaakt, waarin de sportparticipatie toenam en sprake is van een toenemende aandacht voor de bijdrage die sport kan leveren aan de (volks)gezondheid. Daardoor groeit Generatie Z op in een wereld waarin in toenemende mate belangstelling is voor sport.

2.3 Sporten en binden bij Generatie X en Y

In de vorige paragraaf zijn de kenmerken van en invloeden op Generatie X en Y besproken. In deze paragraaf wordt dieper ingegaan op hoe de sportparticipatie van Generatie X en Y er uit ziet en gekeken naar aspecten van binden bij deze generaties in de sport.

2.3.1 Sportparticipatie van Generatie X en Y

De laatste eeuw zijn er met betrekking tot sporten drie golven te herkennen. De eerste golf was de opkomst van de sportvereniging. Sportverenigingen worden gekenmerkt door de relatieve autonomie van de organisatie, lidmaatschap uit vrije wil, activiteiten die in de basis door en voor leden (op vrijwilliger basis) georganiseerd worden en democratische besluitvorming (Van der Roest, 2015; Waardenburg, 2016). Pilgaard Hove typeert de sportvereniging als goed georganiseerd, een focus op routine en aandacht voor het sociale aspect.

"Club sport is usually seen as a very organized, social and routine based way of participating in sport as the clubs are run by a voluntary system based on democratic values involving and relying on the members." (Pilgaard Hove, 2012, p.25)

Dit is belangrijk omdat het iets zegt over de kern van de huidige sportvereniging. Vervolgens kwam de tweede golf. Die was van midden jaren '70 tot het begin van de jaren

'90 en bestond uit meer individuele lichaamsbeweging wat zelf georganiseerd werd. Hierbij was er een focus op gezondheid en het in goede conditie houden van het lichaam. Lifetime sports worden als volgt gedefinieerd:

Lifetime sports are defined as 'individual, flexible, non-competitive and fitness-oriented, such as aerobics, dancing, walking, jogging, callisthenics, etc.' (Scheerder et al, 2005: 141 in Pilgaard Hove p.25).

Hierin wordt de aandacht verlegd naar andere aspecten van de sport en hoe het beoefend wordt. De derde golf wordt omschreven als de ontwikkeling van 'bewegen geïntegreerd in het alledaagse leven' en komt op sinds de jaren '90. Hierbij gaat het om bewust bewegen zonder specifiek te focussen op een sportactiviteit. Er is een beweging gaande waarbij er gezocht wordt naar bewegingsvormen op alternatieve manieren buiten de traditionele sportvereniging om (Pilgaard Hove, 2012).

Het startpunt van de toename van de sportparticipatie was dus de vereniging. In de jaren '60 en '70 waren het voornamelijk lidmaatschappen bij de sportvereniging die de toename van de sportparticipatie van 38% in 1962 tot 53% in 1979 veroorzaakten (Van Bottenburg, 2007). Bij de verdere toename van de sportparticipatie tot 69% in 2003 droegen de tweede en derde golf daaraan bij, maar vertaalde de toenemende sportparticipatie zich ook in een toename van het aantal lidmaatschappen bij sportverenigingen. De laatste jaren is de lichte toename van sportparticipatie echter niet meer terug te zien in lidmaatschappen bij sportverenigingen en verliest daarmee ook marktaandeel (Tiessen-Raaphorst, 2015). Het aantal lidmaatschappen bij sportverenigingen is zelfs afgenomen en de voorspelling is dat dit nog verder gaat afnemen de komende jaren (SCP, 2017)

De motieven om te sporten verschillen per individu. Zo worden onder andere conditie, gezondheid, fitheid, competitie en gezelligheid genoemd (NOC*NSF, 2010a in Boesenkool et al., 2011). Uit onderzoek van het Mulier Instituut⁹ blijkt dat voor alle leeftijdscategorieën boven de zestien jaar in de top van belangrijkste motieven staan: het verbeteren of behouden van conditie en het verbeteren of behouden van gezondheid. Ook het sterker, leniger of gespierder worden en het bereiken of behouden van een gezond gewicht staan vaak hoog genoteerd. Daarmee wordt het sporten uit gezondheidsoverweging en het belang daarvan ook door sporters zelf erkend.

⁹ <https://www.allesoversport.nl/artikel/motieven-en-belemmeringen-om-te-sporten-en-bewegen-naar-levensfase/>

Niet alleen de gezondheid speelt een rol bij het sporten. Ook dat het een leuke activiteit is wordt vaak genoemd¹⁰. Het sporten brengt daarnaast ook andere positieve effecten met zich mee. Zo biedt lidmaatschap van een sportvereniging zowel individuen als de gemeenschap de mogelijkheid tot welzijn en de ontwikkeling van sociaal kapitaal (Eime en Payne, 2009). De kans hierop is groter dan bij deelname bij commerciële instellingen en individuele fysieke activiteiten.

2.3.2 Lichte gemeenschappen

Het sporten in verenigd verband biedt, naast de positieve effecten die aan sporten in het algemeen worden toegekend, nog een aantal positieve effecten die specifiek aan verenigingen worden toegeschreven. Zo kunnen jongeren er verschillende vaardigheden op doen die gewenst zijn voor de maatschappij en draagt het bij aan de (morele) socialisatie (Bekkers, Hooghe en Stolle, 2004). Een ander aspect wat als zeer waardevol wordt ervaren en wordt toegekend aan de (sport)vereniging is sociaal kapitaal. Zo draagt het onder andere bij aan integratievraagstukken (Vermeulen en Verweel, 2009; Verweel en Wolterbeek, 2011). Dat juist verenigingen van oudsher een grote rol spelen in de sportparticipatie, maakt dat sportparticipatie zo belangrijk en waardevol wordt gevonden. Nu sportparticipatie ook veelal op andere plekken wordt gerealiseerd is het de vraag wat er met deze positieve effecten gebeurt. Putnam (2000) heeft in de Verenigde Staten onderzoek gedaan naar sociaal kapitaal. Zijn conclusie was dat er sprake is van een afname van gemeenschappen en sociaal kapitaal en dat individualisering daar een rol bij speelt. In Nederland hebben Duyvendak en Hurenkamp (2004) gekeken naar gemeenschapsvorming. In het debat over participatie en organisatie wordt individualisering als bedreiging gezien (Van Bottenburg, 2004). Daarbij zijn elementen van de pluriformeringsthese, een grotere verscheidenheid in het sportlandschap, en de decollectiveringsthese, afnemende bindingsbehoefte van individuen, te herkennen. Van Bottenburg (2004) stelt echter dat individuele sporten en duo sporten wel meer beoefend worden, maar dat de traditionele teamsporten toch nog steeds de boventoon voeren. Verklaringen voor de toename van de ledenaantallen van de individuele sporten en duo sporten moeten dan ook niet gezocht worden in het kader van individualisering, maar op een andere manier. Bij de keuze voor een sport is de maatschappelijke status van die sport belangrijk. Daarnaast geldt dat een groot deel van de statusgevoelige sporten, zoals de hippische sport, bridge en hockey voornamelijk beoefend worden door vrouwen en senioren (Bottenburg, 2004, pp. 98-99). De oververtegenwoordiging van senioren en vrouwen in deze sporten zorgt voor extra groeipotentieel voor deze sporten omdat de

¹⁰ <https://www.allesoversport.nl/artikel/motieven-en-belemmeringen-om-te-sporten-en-bewegen-naar-levensfase/>

sportparticipatie van vrouwen sneller is toegenomen dan die van mannen en die van ouderen sneller is toegenomen dan die van jongeren (Bottenburg, 2004, p.98).

Ook vrijwilligerswerk is een onderdeel van het verenigingsleven en duidt op betrokkenheid bij de gemeenschap. Dekker en De Hart (2004) hebben een bijdrage geleverd door een aantal 'individualiseringshypothesen' te testen aan de hand van kwantitatieve gegevens over verenigingen en lossere vormen van vrijwilligerswerk. Zij gebruiken er vier. De eerste is dat de frequentie van vrijwilligerswerk afneemt. Zij constateren echter dat er eerder een toename dan een afname is van het aantal vrijwilligersverbanden. De tweede hypothese is dat het actieve lidmaatschap van verenigingen afneemt. Hier hebben zij echter geen aanwijzingen voor kunnen vinden. Als derde was de hypothese dat verenigingen plaatsmaken voor ongeorganiseerde vormen van vrijwilligersactiviteiten. Zij hebben geen vervanging gezien van verenigingen door vriendschappen, hoewel jongeren wel een relatief groter belang hechten aan vriendschappen. Tot slot hadden zij de hypothese dat het in organisaties steeds meer gaat om het individuele belang in plaats van de collectieve belangen. Zij hebben echter geen verschuiving kunnen waarnemen naar organisaties die slechts het individueel belang behartigen.

Duyvendak en Hurenkamp (2004) constateren dat Nederlanders veel in groepen doen. Daarbij is de aard van de groepen waarmee men zich verbindt wel veranderd. Er is veel meer sprake van *weak ties* in plaats van *strong ties*. Er wordt gekozen voor lidmaatschappen die je kan opzeggen in plaats van banden voor het leven. Hierdoor ontstaan vluchtigere banden en meer connecties. Dit zijn lichte gemeenschappen.

"Lichte gemeenschappen kenmerken zich daarentegen door dynamiek en flexibiliteit, door vrijwillige verbintenis met op ieder moment de mogelijkheid om de groep te verlaten, door openheid en nieuwsgierigheid naar de buitenwereld en een minimum aan gedragsregels" (Duyvendak en Hurenkamp, 2004, p.220).

De manier waarop Nederlanders hun tijd invullen met vrijwilligerswerk, lidmaatschap van verenigingen en vrienden is onveranderlijk, echter, bij jongere generaties is er de sluimerende neiging om wél sociaal gedrag te vertonen, maar dit liever te doen buiten vaste verbanden zoals het verenigingsverband (Duyvendak en Hurenkamp, 2004).

Fogh Jensen (In Pilgaard Hove, 2012, p. 41) noemt de huidige samenleving dan ook een project samenleving waarbij succes gestaafd wordt door waardes als ontwikkeling, interdiscipliniteit en buigzaamheid. Zowel Jacobsen als Sennett leggen een link tussen

uitval in de sport en dat jongeren meer gericht zijn op een flexibele en project georiënteerde samenleving. Wanneer het gaat over uitval in de sport zeggen zij hierover:

Following this the pattern of increased individuality among teenagers and young adults is not necessarily a sign of increased individualization in society, as suggested by some late-modern theories, but rather a sign that young people today are subject to a flexible project-oriented society that permeates every corner of everyday life (Jacobsen, 2004; Sennett, 1999 in Pilgaard Hove, 2012, p.77).

Daarmee wordt het leven in lichte en flexibele verbanden benadrukt en dat jongeren hier mee opgroeien. Ook in het dagelijks leven zijn er veranderende verbanden zichtbaar. In de moderne samenleving speelt werk een belangrijke rol. Zowel mannen als vrouwen werken en het werk neemt een belangrijk deel in van de dagbesteding. Door de invloed van techniek wordt de fysieke activiteit tijdens het werken tot een minimum beperkt. Waardes als flexibiliteit, vrijheid en afstand nemen van routines zijn belangrijk geworden. De belangrijkste ontwikkeling op het gebied van werken is toch wel dat het een domein is geworden wat geïntegreerd is geraakt in het persoonlijke leven van mensen en niet meer een op zichzelf staand iets is (Pilgaard Hove, 2012). Op het gebied van het familieleven is vooral de toename van het aantal manieren waarop een samenstelling van een familie kan enorm toegenomen. Kinderen kunnen opgroeien in een samengesteld gezin, gescheiden ouders hebben of een eenoudergezin. Wanneer beide ouders ook nog werken kunnen zij opgroeien in een omgeving waarin er een oppas is of opvang. Ook hier is dus sprake van veel flexibelere verbanden. Kinderen groeien op als onafhankelijke, geëmpowerde en sociaal competente kinderen (Schultz-Jørgensen & Christensen, 2011 in Pilgaard Hove, 2012).

Lorentzen en Hustinx (2007 in Van der Roest, Vermeulen en van Bottenburg, 2015) leggen een verband tussen ontwikkelingen als individualisering en informatisering aan de ene kant en toenemend consumentistisch gedrag in de sport aan de andere kant.

2.3.3 Toenemend consumentisme?

Generatie Z zou opgroeien met de ontwikkeling van toenemend consumentisme en op deze manier gesocialiseerd worden waardoor dit als de norm en vanzelfsprekend wordt gezien:

'De kritische sportconsument van vandaag de dag vraagt steeds luider om flexibiliteit in sportmogelijkheden. Hij wil aan de bak op het moment dat de kinderen naar school zijn of direct nadat het werk op kantoor er op zit. De ene week één keer, een week later misschien wel drie of vier keer' (Boessenkool et al., 2011).

Verenigingswaarden als vrijwilligerswerk, democratie, idealen en sportieve doelstellingen kunnen bij een verandering naar consumentistisch en markgericht handelen de vrijwillige sportvereniging onder druk zetten (Van der Roest et al., 2015). Van der Roest et al. stellen dat het discours over de rol van het lid grotendeels hetzelfde blijft terwijl de organisatie verandert. Maatschappelijke ontwikkelingen worden volgens Van der Roest (2015) benoemd om de opkomst van de sportconsument te ondersteunen. De sportconsument wordt vervolgens centraal gesteld door beleidsmakers en als kans gedefinieerd. Sportverenigingen moeten dan wel veranderen om op deze kans in te spelen (Van der Roest, 2015). Vermarkting en flexibilisering staan hierbij centraal. Het zoeken naar nieuw sportaanbod is dan ook één van de speerpunten van NOC*NSF. Zij stellen dat er steeds meer behoefte is aan flexibiliteit in de sportmogelijkheden. Deze flexibiliteit wordt gezocht op verschillende manieren (Boessenkool et al., 2011). Dit leidt volgens Van der Roest tot druk op de vereniging om de consumentistische logica te omarmen en de verenigingslogica te verlaten terwijl er nog weinig bekend is over de consumentistische houding van (potentiële) leden. Sportverenigingen passen zich echter maar in beperkte mate aan. Dit verklaart Van der Roest door gebruik te maken van de institutionele theorie die stelt dat instituties moeilijk veranderen omdat ze ingeslepen zitten in ons systeem. Sportverenigingen hebben in hoge mate te maken met instituties en zijn dan ook in beperkte mate veranderlijk (Van der Roest, 2015). Deze beperkte veranderlijkheid van een sportvereniging koppelen aan het generatiedenken, wat juist veronderstelt dat nieuwe generaties zorgen voor sociale verandering kan interessante inzichten opleveren. Kan een (veronderstelde) verandering aan betekenissen die gegeven worden aan binding met sportparticipatie door een nieuwe generatie gekoppeld worden aan sportverenigingen die altijd een voorname rol hebben gehad in de sportparticipatie en verhoging daarvan, maar juist gestoeld zijn op sterk ingeslepen regels en normen en waarden? Dat zal moeten blijken.

2.4 Generatie Z

In het voorgaande stuk zijn ontwikkelingen beschreven die betrekking hebben op sportparticipatie en waar Generatie X en Y mogelijk een rol in hebben gehad. Deze inzichten zijn van belang omdat maatschappelijke ontwikkelingen grote invloed hebben op nieuwe generaties tijdens hun jeugd en adolescentie en gerelateerd zijn aan bindingsvraagstukken met betrekking tot sportparticipatie. Het is interessant om dit te koppelen aan de betekenissen die respondenten uit Generatie Z toekennen aan binding met betrekking tot sportparticipatie. Naar Generatie Z zelf is nog relatief weinig onderzoek gedaan omdat veel pas zichtbaar wordt als zij daadwerkelijk in posities komen dat zij gaan organiseren. Toch zijn er wel al een aantal dingen over Generatie Z te zeggen.

David Nicholas (2014) benoemt in zijn artikel de 'Google generatie'. Dit is de jonge generatie die geboren is na 1993 en opgegroeid met internet en mobiele apparaten. Generatie Z wordt daarnaast ook wel iGen, @Generation of de Pluralistische Generatie genoemd (Hampton & Keys, 2017). Priporas, Stylos en Fotiadis (2017) houden het bij de definiëring op iedereen die is geboren na 1995 en benadrukken de vereenzelviging van individuen met hun favoriete merken. Kenmerken die worden toegekend aan generatie Z zijn het hoge opleidingsniveau, innovatief, creatief, gericht op gebruikersgemak, verlangen naar veiligheid, een verlangen om af en toe even uit de realiteit te stappen en zijn als consument minder loyaal aan bepaalde winkels (Priporas, Stylos en Fotiadis, 2017). Ook het community georiënteerd zijn, meer *we* dan *me*, het uiten van gevoelens, respect hebben voor autoriteit, maar ook een kortere aandachtsboog worden aan Generatie Z toegeschreven (Hampton & Keys, 2017). Generatie Z doet dingen op een andere (snelle) manier, waarbij dit uitdagingen oplevert voor hun omgeving. Deze generatie groeit op met terrorisme, mobiele telefoons, internet en in een door ouders georganiseerde en gecontroleerde levens (Malone, 2007). McDonnell (2005, in Malone, 2007) noemt deze georganiseerde en gecontroleerde leefwereld voor kinderen, waarin kinderen al van jongs af aan in een georganiseerde wereld komen waarin zij kunnen leren *turbo childhood*. Hiermee wordt de druk op kinderen bedoeld en het gebrek aan het vrij kunnen spelen. Daardoor wordt de buitenwereld als gevaarlijk en risicovol afgeschilderd en heeft Generatie Z voor een groot deel binnen activiteiten (O'Leary, 1998 in Malone, 2007). Kinderen worden voor veel kleine dingen door hun ouders met de auto gebracht. Hampton en Keys (2017) benoemen ook sociaaleconomische onzekerheid, chaos, complexiteit en natuurcatastrofes als kenmerken van de tijd waarin Generatie Z opgroeit. Verder hebben zij in het onderwijs veel meegekregen over zowel diversiteit als exclusiviteit. Er wordt gezegd dat zij (samen met generatie Y) de eerste generatie zijn die leven in een flexibel en project georiënteerd alledaags leven wat uitdagingen biedt aan gevestigde en op routine gebaseerde instituties in de samenleving (Jensen, 2009; Lorentzen, 2001 in Pilgaard Howe, 2012). Ook Sladek (2011) benoemt de verschillen tussen ledenorganisaties en nieuwe generaties. Deze instituties, zoals sportverenigingen representeren regels en culturele waarden en normen die gebaseerd zijn op een industriële discipline samenleving (Pilgaard Howe, 2012). Deelname is volgens Pilgaard Hove gebaseerd op een specifieke tak van sport, op een specifieke locatie, op een specifiek tijdstip en met een duidelijk sportseizoen. Dit herhaalt zich ieder jaar min of meer, waarbij routine en efficiëntie centraal staan. Als sporter heb je, je te houden aan duidelijke regels, gedragscodes en logica van de sport (Pilgaard Hove, 2012). Waardenburg (2016) benoemt de 'nieuwe institutietheorie' die de nadruk legt op legitimiteit in plaats van efficiëntie om het voortbestaan van organisaties te kunnen duiden.

In het kader van de verschillen tussen de op routine georganiseerde sportverenigingen en de behoeften van nieuwere generaties is het onderzoek van Allender, Cowburn en Foster (2006) interessant. Zij hebben in het Verenigd Koninkrijk gekeken naar de verschillende onderzoeken die er gedaan zijn op het gebied van fysieke activiteiten tussen 1990 en 2004. Voor jonge kinderen blijkt dat experimenteren, ongewone activiteiten, steun van de ouders en een veilige omgeving redenen zijn om te gaan sporten, terwijl competitieve sport en te gestructureerde activiteiten juist barrières vormen.

2.5 Conclusie

In de literatuurstudie is het concept generaties bekeken en hoe generaties ontstaan. Daarbij zijn gebeurtenissen tijdens de jeugd en adolescentie van grote invloed en dragen generaties bij aan sociale verandering. Vervolgens is er gekeken naar de generaties X en Y en wat hen kenmerkt en hoe zij deelnemen aan sport. Ook zijn verschillende ontwikkelingen besproken zoals het ontstaan van lichtere gemeenschappen, consumentisme in de sport. Deze ontwikkelingen zijn van belang omdat ze invloed hebben op de socialisatie van Generatie Z en daarmee ook van invloed zijn op Generatie Z terwijl voorgaande generaties dit vooral als maatschappelijke ontwikkeling hebben meegekregen. Het hoofdstuk is afgesloten met wat er op dit moment bekend is over Generatie Z. Ook is duidelijk geworden dat gevestigde instituties zoals sportverenigingen die gestoeld zijn op routine maar in beperkte mate veranderlijk zijn terwijl sociale verandering juist hetgeen is wat het generatieperspectief veronderstelt met het kenmerken van Generatie Z. In het volgende hoofdstuk wordt de methode besproken waarbij binding gedefinieerd wordt zodat de resultaten geanalyseerd kunnen worden.

Hoofdstuk 3 Methode

Hoofdstuk 3 gaat in op de methode. Hierin wordt als eerste het onderzoeksperspectief besproken waarin begrippen als de kritische benadering, identiteit en betekenisgeving aan de orde komen. Vervolgens wordt in het analysekader in gegaan op het begrip binding. Dit gebeurt aan de hand van de bindingstheorie van Hirschi (1969), waarin vier elementen van binding centraal staan. Tot slot wordt toegelicht hoe het onderzoek is uitgevoerd.

3.1 Onderzoeksperspectief

De generatietheorie veronderstelt verandering om de status quo te doorbreken. Oude generaties worden vervangen door nieuwe, waarbij de nieuwe generatie andere waarden heeft en sociale verandering wil realiseren. Dit past bij de kritische benadering en is dan ook de gekozen benadering (Coakley & Pike, 2009). Coakley en Pike (2009, p. 45) gaan er vanuit dat het sociale leven continu beïnvloed wordt door processen van onderhandelen, het sluiten van compromissen en dwang omdat waardes en sociale organisaties, zoals sportverenigingen, nooit permanent hetzelfde zijn. Sportverenigingen zijn ingericht op basis van verenigingsprincipes en uitgegroeid tot instituties zoals in het vorige hoofdstuk is te lezen. Ook de grote rol die sportverenigingen altijd hebben gespeeld als het om sportparticipatie gaat is iets wat met de komst van nieuwe generaties kan veranderen omdat iedere generatie haar eigen voorkeuren heeft. Kincheloe en Mc Laren (1994, 2000 in Edwards & Skinner, 2009) nemen aan dat de gedachten die iemand heeft onderhevig zijn aan machtsrelaties zoals de normerende waarde van sportverenigingen als institutie, maar ook aan het belang dat wordt gehecht aan sportparticipatie als onderdeel van een goede gezondheid. Een individu handelt daarmee binnen een bepaalde structuur. Volgens Foucault kijkt deze persoon naar welk handelen verboden is, welk gedrag een positieve of negatieve waarde heeft en tot slot hoe een persoon zichzelf vormt als moreel subject van zijn eigen handelen (Markula & Pringle, 2006, p. 140). De eerste twee aspecten zijn niet heel veranderlijk, het derde wel. De manier waarop iemand met deze ruimte omgaat bestaat uit vier aspecten. Dit zijn: *ethical substance*, *mode of subjection*, *ethical work* en *telos*. Deze concepten staan aan de basis van analyse hoe een individu zich bezighoudt met *the technologies of the self*. *Ethical substance* verwijst naar de primaire reactie van iemand om op een bepaalde manier te handelen. Daarna komt de *mode of subjection*, waarbij iemand de verschillende (morele) kanten bekijkt en waar hij of zij zich toe verplicht voelt. *Ethical work* gaat in op wat iemand doet om zijn of haar handelen aan te passen. Daarbij gaat het niet alleen om het aanpassen van het gedrag, maar ook om zichzelf daadwerkelijk een andere norm eigen te maken. *Ethical work* moet een doel hebben. Dat is *telos*, de reden waarom iemand verandert. Het herkennen van de norm is belangrijk (Foucault in Markula & Pringle, 2006). Het verhouden tot bepaalde verwachtingen met

betrekking tot sportparticipatie en een institutie als de sportvereniging zijn juist voor individuen van een nieuwe generatie interessant. In de sport moet iemand nadenken welke sport hij of zij wil doen, op welke manier deze persoon dat wil doen en welke binding iemand wil ervaren. Iemand zal een keuze maken die past binnen de leefstijl en de identiteit van deze persoon. De ervaring van het individu vormt de basis voor het construeren van een werkelijkheid. Het individu kent voortdurend betekenissen aan zijn of haar omgeving toe. Het toekennen van betekenissen is echter zowel een individuele als een sociale activiteit (Weick, 1995). Betekenisgeving is een wisselwerking tussen de eigen identiteit en de sociale omgeving. Degene die betekenis geeft is continu aan het puzzelen en aan het herdefiniëren hoe hij of zij zich tot normerende instituties verhoudt. Dit gebeurt door zichzelf te presenteren en tegelijkertijd af te wegen welk deel van zichzelf geschikt is om te presenteren. Het veranderende gevoel over de eigen identiteit komt tot stand door drie zelf afgeleide behoeften (Weick, 1995, p. 20. Als eerste de behoefte om zichzelf te versterken waarbij gezocht wordt naar een positieve gemoedstoestand. Ten tweede het zelfwerkzaamheidsmotief, waarbij het gaat om het verlangen om zichzelf te zien als competent en doeltreffend. Als derde is er de behoefte naar consistentie, waarbij er verlangen is naar het ervaren van samenhang en continuïteit (Erez & Earley, 1993 in Weick 1995). Hoe meer 'zelden' iemand heeft, hoe meer betekenissen iemand zou kunnen geven om een situatie te duiden. En hoe meer zelden iemand heeft hoe minder groot de kans dat die persoon verrast wordt in een bepaalde situatie. De betekenissen die iemand geeft aan sportparticipatie hangen af van de eigen identiteit en de ruimte om zich daartoe te verhouden. De (sociale) bindingstheorie van Hirschi (1969) gaat er vanuit dat binding een controlerende werking heeft op individuen waardoor zij zich op een bepaalde manier gedragen en bepaalde dingen ook niet doen. Tegelijkertijd zijn deze bindende aspecten niet allesbepalend voor iemands handelen. Een individu met de eigen identiteit kan afwijken van de normerende en controlerende aspecten, maar zal zich er wel altijd toe verhouden. De specifieke kenmerken van Generatie Z maken in meer of mindere mate deel uit van de identiteit van een individu.

3.2 Analyse kader

Gezondheid is een belangrijk maatschappelijk thema en van sporten is de aanname (in veel beleidsstukken) dat het gezond is (Knoppers, 2006). Daarnaast heeft het (zeker in verenigingsverband) nog allemaal andere positieve effecten. Denk hier bijvoorbeeld aan de waarde van sociaal kapitaal (Putnam, 2000) bij onder andere (re)integratievraagstukken. Toename van sportparticipatie wordt vaak toegejuicht (Knoppers, 2006). Duurzame sportdeelname is dan ook de maatschappelijke (gewenste) norm.

Het gegeven dat er een maatschappelijke norm is zorgt voor een verband met een theorie van Travis Hirschi (1969). Hij onderzocht criminaliteit en deed daarbij de aanname dat in de basis iedereen zich schuldig kan maken aan criminaliteit. In de praktijk is er echter een meerderheid die geen criminaliteit pleegt. Als verklaring hiervoor geeft (sociale) binding. Dit zorgt ervoor dat een groot deel van de mensen zich aan de maatschappelijke norm houdt en zich niet crimineel zal gedragen. Personen die zich schuldig maken aan criminaliteit doen dit omdat zij minder binding ervaren en er minder sociale controle op hen is. Het controlemechanisme dat Hirschi beschrijft kan echter voor meer worden gebruikt dan alleen voor delinquent gedrag. Hirschi veronderstelt dat bindingen alle vormen van normafwijkend gedrag beperken en dat zijn theorie dan ook voor andere thema's gebruikt kan worden (Luijpers, 2000). Daarmee vormt de sociale bindingstheorie een uitstekend kader om de betekenisgeving aan sportparticipatie en de ervaren bindingen in de sport te bekijken.

Sociale bindingstheorie

Binnen de sociale bindingstheorie zijn er vier elementen van binding. Deze elementen zijn *attachment, commitment, involvement en belief* (Hirschi, 1969) en versterken de binding van iemand met een maatschappelijke norm. Tezamen zeggen zij wat over de binding die een individu heeft met sportdeelname. Hoogstwaarschijnlijk zal iemand die meer binding ervaart een duurzamere sportdeelname hebben. Daar staat tegenover dat iemand die niet sport waarschijnlijk ook nauwelijks binding zal hebben met sportdeelname.

De sociale bindingstheorie biedt een goede basis voor analyse van binding in de sport en de betekenissen die mensen uit generatie Z daaraan toekennen. Ten eerste geeft het veel inzicht in de verschillende elementen die een rol spelen bij de verbondenheid van iemand met de sport die hij of zij beoefent. De band die iemand heeft met mensen uit zijn omgeving, de investeringen die iemand gedaan heeft en als verloren kan beschouwen wanneer hij of zij stopt met (de) sport, de tijd die deze persoon steekt in activiteiten voor zijn of haar sportbeoefening en de overtuiging van iemand in wat die aan het doen is, het zijn allemaal aspecten waardoor iemand verbonden is en blijft aan sportdeelname. Hoe iemand zich verhoudt en welke betekenis hij of zij toekent aan deze aspecten zegt veel over de manier waarop iemand zich zal verbinden aan sportdeelname. Deze individuele benadering van binding sluit goed aan bij de individuele benadering van dit onderzoek. Het gaat in op door welke elementen iemand verbonden is met sportdeelname en de manier waarop hij of zij dit doet. Tot slot verbindt het de binding van een individu aan een maatschappelijke norm van sportdeelname. De theorie wordt ook wel als een controle theorie gezien omdat er een bepaalde vorm van (sociale) controle in zit waardoor iemand zich aan de norm (blijft) houden. Juist omdat het gaat om het verhouden van een individu

tot een sociale norm sluit dit aan bij het geven van betekenis. Bij het toekennen van een betekenis gaat het immers om zowel een individuele aangelegenheid als een sociale activiteit (Weick, 1995). Het geven van een betekenis is een interactie tussen een individu en de (sociale) omgeving.

Ook Durkheim (1951 in Hirschi, 1969) noemt het belang van binding en de afhankelijkheid daarvan. Hierover zegt hij dat hoe zwakker de groep is waar een individu bij hoort, hoe minder hij afhankelijk van hen is en hoe meer hij afhankelijk is van zijn eigen interesses en regels die daar aan verbonden zijn en hoe minder snel hij andere regels zal herkennen. Iemand die individueel en ongebonden sport zal dan ook minder rekening hoeven te houden met anderen en makkelijker kunnen afwijken van de norm sportdeelname. Hoe sterker de binding binnen een groep, hoe meer iemand geneigd is rekening te houden met anderen. Maar niet alleen deel uitmaken van een groep zorgt voor binding. Binding bestaat uit vier elementen. In tabel 1 zijn de vier elementen terug te vinden waarbij onder maatschappij de uitleg van Hirschi staat en onder sportparticipatie hoe dit betrekking heeft op sportparticipatie. Deze elementen zorgen ervoor dat een individu gebonden is aan sportdeelname. De verschillende elementen zullen hieronder besproken worden. Ook wordt het element verduidelijkt met het voorbeeld van een topsporter die heel erg gebonden is aan sportdeelname en waarbij het vrij onwaarschijnlijk is dat hij niet meer zal deelnemen aan sport en iemand die niet sport.

Tabel 1: Overzicht vier bindingselementen maatschappij en sportparticipatie

	Maatschappij	Sportparticipatie
Attachment	Emotionele band met familie, school en naasten	Emotionele band met familie, medesporters en naasten
Commitment	Investerings (tijd en energie) die gedaan zijn en mogelijk verloren raken bij crimineel gedrag	Investerings in kennis en kunde van (de) sport, status
Involvement	Mate van betrokkenheid bij conventionele activiteiten	Mate van betrokkenheid bij de sportdeelname en het organiseren ervan
Belief	Geloof in de samenleving, regels en instituties	Geloof in de sport, de regels en de instituties die het organiseren

Attachment

Dit element gaat in op de mate waarin iemand gehecht is aan personen uit zijn naaste omgeving met betrekking tot sportdeelname. Het kan gaan om familie, vrienden,

klasgenoten, collega's of de mensen waar iemand mee sport. Een band met anderen zorgt voor moreel besef en rekening houden met elkaar, waardoor iemand beïnvloed wordt. De mate waarin iemand betekenis geeft aan de mening van mensen uit zijn of haar omgeving kan conformerend gedrag verklaren (Hirschi, 1969, p. 16). Omdat iemand gevoelig is voor de mening en het gedrag van anderen zal iemand bij zijn keuze om wel of niet te gaan sporten, welke sport, en of deze sport wordt voortgezet rekening houden met de mensen in zijn omgeving. Durkheim (1961 in Hirschi, 1969) stelt dat mensen morele wezens zijn in de mate waarin we sociale wezens zijn. Dus hoe socialer iemand is, hoe meer moreel besef deze persoon heeft en zal handelen naar de (in zijn omgeving) maatschappelijke norm. Onder dit element valt ook het sociaal kapitaal dat Putnam beschrijft (2000). Aan de ene kant bonding met de personen die deze persoon al kent en aan de andere kant ook bridging naar nieuwe personen. Voor een topsporter geldt dat deze persoon niet snel zal stoppen met zijn sport omdat het aannemelijk is dat veel mensen uit zijn omgeving betrokken zijn bij deze sportdeelname. Dit vormt zijn sociaal kapitaal. Hier afstand van nemen zal moeilijk zijn. Mogelijk dat hij ook in aanraking is gekomen met deze sport door mensen uit zijn omgeving. Het is aannemelijk dat sporten in het algemeen, maar ook zijn specifieke sport of topsport de norm is in het netwerk waar hij zich in bevindt. Voor iemand die geen mensen in zijn omgeving heeft die sporten is het aannemelijk dat hij ook niet zal sporten, omdat daar een andere norm geldt.

Commitment

Commitment gaat over de investeringen die iemand gedaan heeft om zijn huidige manier van sporten te bereiken. Hoge investeringen zorgen voor een sterkere verbondenheid en zal stoppen lastiger maken. Immers, de investeringen die gedaan zijn zullen teniet worden gedaan. Het gaat daarbij om een rationele afweging, een kosten-baten analyse. Het gaat om de angst om de investeringen te verliezen. Iemand moet zich wel ervan bewust van zijn wat hij kan verliezen wanneer hij ervoor kiest om te stoppen, omdat hij het anders niet als verlies zal ervaren (Becker, 1960 in Hirschi, 1969). Waar attachment op relationeel vlak zit, zit commitment op het rationele vlak. Investeringen kunnen gaan om geld, maar meer nog om bijvoorbeeld de tijd die iemand geïnvesteerd heeft in trainingen om een bepaald niveau van sporten te bereiken. Ook datgene wat iemand indirect bereikt heeft met deze investeringen kan verloren gaan zoals status of fitheid (en daarmee gezondheid). Gerelateerd aan de topsporter zal alle tijd die hij geïnvesteerd heeft in trainingen voor niets geweest zijn. In ieder geval richting de toekomst. Ook de financiële middelen die zijn gestoken in materiaal en begeleiding verliezen hun waarde. Een topsporter ontleend ook een bepaalde status (en identiteit) aan het niveau waarop hij sport en met die status mogelijk ook financiële welvaart. Stoppen betekent dat hij dit voor een groot deel zal verliezen en dit niet meer in een andere sport nog kan opbouwen. Rationeel gezien zou dit

dan ook een onverstandige keuze zijn. Voor een niet sporter kunnen gevraagde grote investeringen juist een drempel vormen om zich te binden aan sportparticipatie.

Involvement

Involvement gaat over de mate waarin iemand tijd besteed die gerelateerd is aan zijn of haar sportdeelname. Dit zegt iets over het belang dat iemand hecht aan de sport. Immers, er zijn zoveel tijdsbestedingen waar iemand voor kan kiezen, maar het is een kwestie van prioriteren (Hirschi, 1969). Het kan gaan om de betekenis die iemand geeft aan het doen van vrijwilligerswerk, de mate waarin iemand betrokken is bij het organiseren van de sport, de sport volgt of bijvoorbeeld het bezoeken van activiteiten rondom het sporten. Dit laat een grote betrokkenheid zien, waardoor iemand minder snel geneigd zal zijn om te stoppen met (de) sport of de organisatie te verlaten. Ook welke betekenis iemand toekent aan het volgen van de sport of waarin iemand betrokken is bij de organisatie zijn elementen van een sterke binding. Als iemand een sport veel volgt, zal hij zich daar betrokken bij voelen en het als onderdeel van zijn leven zien. Dit sluit dan ook aan bij zijn eigen manier van sporten. De topsporter steekt veel tijd in zijn sport. Zijn leven draait om de sport. Wanneer hij besluit te stoppen zal hij mogelijk in een zwart gat vallen omdat zijn dagbesteding is weggevallen. Iemand die juist helemaal niet sport besteedt zijn tijd aan andere dingen. Om te gaan sporten zal hij andere dingen aan de kant moeten zetten om tijd te kunnen besteden aan de sportdeelname. Dit kan een belemmering zijn en ook wanneer hij hier wel tijd voor vrij maakt zal de binding minimaal zijn omdat het maar een klein deel van zijn tijdsbesteding is.

Belief

Wanneer je gelooft in een sport, of de organisatie die dit organiseert zal je daar minder snel afstand van nemen. Belief gaat in op het geloof in sportdeelname, dat dit positieve dingen met zich meebrengt, maar ook geloof in de instituties die dit organiseren en de regels die er zijn. Waar Involvement gaat over feitelijke betrokkenheid gaat Belief over gevoelsmatige betrokkenheid. Daarbij kan het prima zo zijn dat iemand niet deelneemt aan sport, terwijl hij of zij er wel in gelooft. Wat het verschil is tussen iemand die wel verbonden blijft en iemand die dat niet doet is dat het bij iemand die verbonden blijft wordt verklaard in twee benaderingen. De eerste benadering gaat er vanuit dat belief niet alleen bij woorden blijft, maar ook uitgedrukt wordt in handelingen. Belief gaat altijd samen met de andere drie elementen en staat dus niet op zichzelf. De tweede benadering gaat er vanuit dat iemand die er voor kiest om te stoppen met zijn huidige sportbeoefening het stoppen gaat rationaliseren zodat het past binnen zijn geloof in de sport. Op die manier kan deze persoon prima geloven in de sport en de instituties, maar er toch niet verbonden mee zijn.

De verschillende elementen staan niet op zichzelf, maar zorgen juist in combinatie met elkaar voor een sterke binding. Wanneer bijvoorbeeld de naasten van iemand in het bestuur van een organisatie zitten zal dit van invloed zijn op de betekenisgeving op de mate van betrokkenheid bij de sportorganisatie. Door te kijken naar de verschillende elementen uit de bindingstheorie en de betekenissen die daar door mensen uit Generatie Z aan worden toegekend ontstaat er een breed beeld over de verschillende elementen die binding verklaren.

3.3 Onderzoeksmethode

Hoewel de generatietheorie gaat over een collectieve identiteit is juist een individuele benadering erg waardevol. Daardoor kunnen de kenmerken van de generatie gekoppeld worden aan individuele betekenisgeving waardoor ook nuances gemaakt kunnen worden. Daarnaast geeft het juist ook inzicht in hoe de veronderstelde sociale verandering door Generatie Z wordt vormgegeven door eigen identiteit (met generationele kenmerken) te verhouden tot de heersende norm over sportparticipatie. Het op zoek gaan naar betekenissen die mensen uit Generatie Z aan sportparticipatie en de ervaren bindingen daarmee toekennen kan het beste gedaan worden door het houden van interviews. De onderzochte groep is zelf aan het woord geweest en betekenissen kunnen daardoor achterhaald worden.

3.3.1 Interviews

De interviews die gehouden zijn, zijn semigestructureerd. Respondenten konden daardoor zelf hun verhaal kwijt over de topics, waarbij de interviewer de ruimte had om bepaalde thema's verder te verkennen en door te vragen (Edwards & Skinner, 2009). Vooraf is een topiclijst opgesteld. Aan de hand van deze topics is het interview open ingegaan waarbij alle thema's aan bod zijn gekomen. Alle interviews zijn opgenomen en letterlijk getranscribeerd. Het kortste interview heeft 45 minuten geduurd en het de langste 90 minuten. Gedurende het onderzoek is er een topic over generatieverschillen expliciet toegevoegd. Dit was eerst in de andere topics geïntegreerd, maar de respons hierop was mager. De respondenten die hiervoor al waren geïnterviewd hebben een aantal vragen per mail ontvangen. Het merendeel heeft deze vragen schriftelijk beantwoord.

3.3.2 Selectie respondenten

In totaal zijn dertien respondenten geïnterviewd. Zij zijn geboren tussen 1994 en 1999 en zaten ten tijde van het interview in hun adolescentie, waardoor zij steeds bewuster en zelfstandiger keuzes maken en minder afhankelijk zijn van hun ouders. De respondenten woonden in Rotterdam, Utrecht of een direct aangrenzende gemeente en zijn daar ook

opgegroeid. Dit is van belang omdat daar veel verschillende mogelijkheden voor sportparticipatie zijn, waardoor er veel keuze is. Daarnaast zijn ook verschillende achtergrondkenmerken van belang bij sportparticipatie. Zo spelen bij sportdeelname leeftijd, opleidingsniveau, geslacht, etniciteit en de mate van het ervaren van een goede gezondheid/handicap een rol (Tiessen-Raaphorst, 2015). De mate van het ervaren van een goede gezondheid/handicap heb ik voor dit onderzoek buiten beschouwen gelaten. Met het selecteren van de respondenten heb ik rekening gehouden met geslacht, opleidingsniveau en de etnische achtergrond. Ik heb daarbij gekeken naar vertegenwoordiging van al deze losstaande achtergrondkenmerken, maar niet naar specifieke combinaties. Daarbij ben ik niet op zoek gegaan naar verschillen tussen personen met een andere achtergrond, maar heb ik er alleen op gelet dat op deze punten er verschillende respondenten zijn geïnterviewd. De respondenten hebben allemaal een vergelijkbare leeftijd, doordat zij tussen 1994 en 1999 geboren zijn. Een overzicht van de respondenten is te vinden in bijlage 2. Respondenten zijn op verschillende manieren benaderd. Een aantal respondenten komt uit mijn directe omgeving. Daarnaast heeft een aantal respondenten gereageerd op een oproep op facebook. Ook hebben respondenten zelf andere respondenten aangedragen. Tot slot heb ik ook via een collega respondenten benaderd en aangesproken op een pleintje. Zo is er een mix ontstaan qua geslacht, opleidingsniveau en achtergrond.

3.3.3 Coderen

Nadat de interviews getranscribeerd waren heb ik een paar interviews open gecodeerd met MAXQDA. Bij ieder stukje tekst is gekeken waar dat over gaat in relatie tot de onderzoeksvraag (Edwards & Skinner, 2009). Daarbij zijn een aantal codes naar boven gekomen die in een codeboom zijn verwerkt. Deze is vervolgens toegepast op een paar interviews en daarna heeft de codeboom nog een paar kleine wijzigingen ondergaan. Vervolgens zijn alle interviews zijn axiaal gecodeerd. In deze fasen is uit ieder interview ieder stukje tekst bekeken en vervolgens gelabeld met één van de codes. Hierbij werd steeds duidelijker waar de verschillende codes over gingen (Edwards & Skinner, 2009). Alle citaten die een bepaalde code hadden zijn vervolgens bij elkaar gezet, waarmee de verschillende inzichten steeds meer werden bevestigd. Hierna heb ik nog goed gekeken of de codeboom zo het meest logisch in elkaar zat, of dat bepaalde aspecten nog gewijzigd moesten worden of samengevoegd. In de laatste fase is iedere code selectief gecodeerd met citaten die of de analyse over dat thema goed weergaf, of juist een tegenstelling liet zien (Edwards & Skinner, 2009).

3.3.4 Betrouwbaarheid en Validiteit

Betrouwbaarheid en validiteit zijn een belangrijk voor de waarde van een onderzoek. De validiteit van onderzoek kan worden vergroot door iedere stap goed uit te leggen en hoe die stap bijdraagt aan het beantwoorden van de onderzoeksvraag (Silverman, 2010). Silverman (2010) stelt ook dat daarbij het schetsen van de context van belang is. Ik heb dit gedaan door in de literatuurstudie mezelf steeds af te vragen waarom het belangrijk is om te iets te weten en wat hetgeen is dat we nu weten en dit ook te benoemen. De literatuurstudie is zo stapje bij stapje opgebouwd. In de keuze voor een onderzoeksperspectief heb ik beargumenteerd hoe dit aansluit bij de vraagstelling en ook bij het gebruik van de generatietheorie. Vervolgens heb ik toegelicht hoe ook weer het analysekader hierop volgt. Bij het analyseren van de resultaten is steeds de context meegenomen. Het onderzoeksproces lag soms lange periodes stil, waardoor ik mezelf bij het opnieuw lezen steeds weer kon afvragen of datgene wat al onderzocht was bijdraagt aan het onderzoek en waar nodig kon bijschaven. Ook tijdens het afnemen van interviews zat er vaak veel tijd tussen. Dit heeft er bijvoorbeeld toe geleid dat er later een aantal vragen nog zijn toegevoegd aan de topiclijst en voorgelegd aan degene die al eerder waren geïnterviewd. Het evalueren en aanpassen van de topiclijst draagt bij aan de validiteit (Edwards & Skinner, 2009).

De betrouwbaarheid gaat over hoe consistent de onderzoeksmethode is en of bij herhaling door andere onderzoekers dezelfde resultaten gevonden zullen worden (Sekaran, 2000; Emory & Coopers, 1991 in Edwards & Skinner, 2009). Ik heb hier aandacht aan besteed door bij het werven van respondenten juist op verschillende manieren respondenten te benaderen, maar belangrijker nog door te letten op vertegenwoordiging van verschillende achtergrondskennmerken die van belang zijn waar het gaat om sportparticipatie. Tijdens en direct na afloop merkte ik dat ik vooral bij hoger opgeleiden veel herkende van wat iemand zei en dat dit bij lager opgeleiden minder het geval was. Dit heeft te maken met mijn eigen achtergrond, qua leeftijd en opleidingsniveau. Doordat er tussen het uitwerken van de interviews, het coderen en het analyseren van de resultaten veel tijd zat kon ik hetgeen ik herkende en minder herkende beter in de context plaatsen. Tijdens de interviews zijn bepaalde punten ook weer teruggelegd om te kijken of ik ze juist had begrepen. De interviews zijn ook opgenomen en letterlijk uitgetypt, zodat in die fase eigen interpretaties zeer minimaal zijn geweest. Zoals zojuist geschetst zijn er bepaalde interviews geweest waarin ik een deel van mijn eigen opvattingen herkende, maar ook interviews geweest waarin dit minder het geval was omdat de belevingswereld van die persoon verder van mij afstaat. Het houden van meer interviews bij die laatste groep had er nog aan kunnen bijdragen dat ik me beter zou kunnen verplaatsen in die belevingswereld en zo de achterstand in kunnen halen.

Hoofdstuk 4 Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten besproken. Dit gebeurt aan de hand van betekenissen en bindingen die met sportparticipatie te maken hebben en betekenissen en bindingen die met de organisatorische context te maken hebben. Een overzicht en korte omschrijving van de respondenten is te vinden in bijlage 2.

4.1 Sportparticipatie

Allereerst worden de resultaten met betrekking tot sportparticipatie besproken. Er wordt begonnen met de sportloopbaan, vervolgens de motivatie van respondenten voor sport, de verandermomenten in sportparticipatie en tot slot de betekenissen die gegeven worden aan presteren in de sport.

4.1.1 Sportloopbaan

De respondenten hebben verschillende sportloopbanen. Een deel van de respondenten is op jonge leeftijd begonnen met een sport, heeft zich hierin ontwikkeld en doet deze sport nog steeds. In de beginperiode of voordat zij deze sport beoefenden hebben zij vaak ook nog andere sporten beoefend. Daarnaast zijn er enkele respondenten die in het verleden (en heden) verschillende sporten voor minder lange periodes gedaan hebben of steeds bij een andere organisatie of organisatievorm. Op het moment van interviewen doen een aantal de sport die ze jarenlang gedaan hebben nog steeds. Soms zijn ze daarnaast nog één of meerdere 'vrije' sporten gaan doen.

"I: En, naja, skaten doe je nu dan en andere... Pilates had je gedaan. En heb je die dan lang gedaan of korte periodes?"

R: Ik vind het haast gênant, maar in de zomer ren ik en in de winter doe ik pilates. Dus dat is ook vier jaar.

I: Dus ja, dat heb je... En hardlopen, doe je dat nog steeds dan?"

R: Nee nu skate ik dan dus. Haha. Heel tof dat ik dit nu zo vertel. Haha." (R2)

Dit voorbeeld laat zien dat er soms meerdere sporten gedaan worden, waarbij in dit geval de sporten worden aangepast op het seizoen. Bij deze sporten is dat mogelijk. Toch lijkt het inwisselen van sporten bij deze respondent ook een ongemakkelijk gevoel te geven door het woord *gênant* en de zin "heel tof dat ik dit nu zo vertel" op vragen over hoe lang zij de sporten doet. Een aantal respondenten doet nog steeds de sport waar zij als kind voor kozen, maar er is zeker ook een aantal respondenten dat deze sport niet meer doet. Zij sporten nog steeds, maar doen nu vaak een sport die relatief flexibel is. Het gaat dan voornamelijk om hardlopen of fitness. De groep die door de jaren heen verschillende

sporten, vaak relatief kortstondig, beoefend hebben, hebben geen vaste sport maar zijn wel nog regelmatig actief. Zij zien steeds wat er op hun pad komt en sporten niet in een vast patroon. In de meeste gevallen wordt er dus gekozen om tijdens de adolescentie op een steeds flexibelere manier te gaan sporten. Een korte omschrijving van de sportloopbaan is in bijlage 2 te vinden

4.1.2 Motivatie voor sport

Verschillende respondenten noemen de invloed van sporten op het lichaam als motivatie om te sporten (R1, R2, R3, R4, R5, R6, R8 en R13). Zowel het er goed uitzien als dat het goed is voor je gezondheid wordt door respondenten benadrukt. Dit wordt echter niet alleen als iets met louter positieve kanten gezien. Het kan er ook toe leiden dat iemand zich schuldig gaat voelen wanneer er niet gesport wordt.

'Als ik dan de hele week niet gesport heb dan voel ik me ook een beetje schuldig tegenover mezelf of zo. Ik vind het belangrijk om te bewegen. (.....) Dan vind ik het toch een beetje, ja. Ja ik moet wel gezond blijven vind ik.' (R4)

Niet alleen het belang wat iemand hecht aan gezondheid kan voor een morele verplichting zorgen. Ook de sociale context draagt daar soms aan bijdragen. Dit kan zowel een rol spelen bij het doen van een teamsport (R3), als dat iemand de afspraak maakt om samen te gaan sporten (R4). De eerdergenoemde gezondheid is niet voor iedereen een belangrijke motivatie om te sporten. Sommige respondenten benadrukken juist dat, dat voor hen geen reden is om te sporten (bijvoorbeeld R1). Zij benadrukken vooral het sociale aspect. Dit aspect speelt voor meerdere respondenten op meerdere vlakken een belangrijke rol. Sommige hechten een groot belang aan met wie zij gaan sporten (onder andere R1 en R2). Anderen benadrukken vooral dat er binnen het team, of de groep waarmee gesport wordt een prettige sfeer moet zijn (onder andere R4, R10 en R12). Ook het ontmoeten en leren kennen van nieuwe mensen wordt bij het sociale aspect genoemd. Tot slot wordt ook Fair Play als belangrijk gezien:

'Uhm, ik vind dat belangrijk, ik vind de spelregels belangrijk, uh dat mensen tegen hun verlies moeten kunnen. Dat er, dat ze niet opeens agressief of zo gaan worden. Uh, het winnen vind ik ook wel belangrijk.' (R7)

Naast dat het bovenstaande citaat laat zien dat er veel belang wordt gehecht aan sportiviteit, blijkt ook dat winnen een belangrijke motivatie is. Juist ook het competitieve spreekt aan, evenals dat sport een uitdaging moet bieden. Omdat dit zulke belangrijke aspecten zijn, worden deze later nog uitvoerig besproken. Wat betreft het uitdagende

vertaalt dit zich ook naar afwisseling. Iets nieuws uitproberen wordt door meerdere respondenten als een motivatie genoemd om te gaan sporten. Respondent 3 noemt het voorbeeld van de middelbare school, waar in het laatste jaar gekozen kon worden voor verschillende, soms onbekende sporten. Je kon zelf kiezen wat je ging doen en kreeg dan drie weken les in die sport. Dit werd als een uitstekende manier ervaren om snel met verschillende sporten kennis te maken.

Wanneer het gaat om een specifieke sport die beoefend wordt dan is het sociale aspect belangrijk. Zeker wanneer iemand een sport in teamverband doet of met vrienden kan het soms zelfs de belangrijkste motivatie voor een sport worden. Respondent 1 geeft als antwoord op de vraag of er nog redenen bijgekomen zijn om de sport te (blijven) doen toen hij er eenmaal mee begonnen was het volgende antwoord:

'Ja vroeger eigenlijk, hebben mijn ouders me op voetbal gedaan, dus het team werd gezellig en daarom ben ik er eigenlijk blijven voetballen.' (R1)

Het sociale aspect speelt echter niet alleen bij teamsporten een rol. Ook bij individuele sporten kan het een belangrijke rol spelen bij de motivatie voor een sport. Dit komt bijvoorbeeld tot uiting bij Respondent 2. Wanneer een vriendin, met wie zij samen gaat fitnessen stopt, is zij er waarschijnlijk zelf ook niet meer te vinden. De motivatie voor bijvoorbeeld fitness maar ook hardlopen heeft bij een aantal respondenten niet zozeer met een motivatie voor die sport zelf te maken, maar wordt eerder als een sport gezien die kan bijdragen aan andere doelen. Het kan bijvoorbeeld ondersteunend zijn aan de 'hoofd'sport (R2, R11 en R12) of als middel om gezond te blijven of het lichaam in vorm te houden (R13, R5 en R4). De toegankelijkheid speelt ook een rol bij de keuze voor een sport die als middel dient voor andere doelen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het zelf kunnen bepalen wanneer en hoe vaak je de sport kan doen. Ook wanneer er weinig (of geen) kosten aan verbonden zijn kan dit bijdragen aan de motivatie voor zo'n sport. Bij de motivatie voor een specifieke sport is het ook belangrijk dat de intensiteit van de sport goed aansluit bij wat een individu wil. Dit kan zowel positief *'En verder het continue sprinten vind ik ook wel leuk. Een poosje hardgelopen en dan sprinten en dan ja, dat vind ik wel leuk.'* (R2), maar ook negatief; *'Het was ook gewoon nog, judo is heel erg fysiek. En die fysiek, dat kon mijn lichaam nog niet helemaal aan. En dat, ja dat was gewoon te zwaar voor me. En na zo'n training was ik daarna echt helemaal kapot.'* (R5).

4.1.3 Verandermomenten in sportparticipatie

Kiezen voor een sport

Bij de keuze voor een sport valt op dat veel respondenten mede door iemand uit hun omgeving kiezen voor een sport (onder andere R1, R4, R6 en R9). Bij respondenten die een sport beoefenen die ze al van jongs af aan beoefenen wordt dit regelmatig gekoppeld aan gewoonte (onder andere R3). De keuze voor een sport kan te maken hebben met dat een sport door één of meerdere leden uit de familie beoefend wordt. Een respondent die na een oefentraining van hockey enthousiast werd zegt hierover:

'En mijn moeder, ja heeft eigenlijk ook altijd gehockeyd. Dus op die manier raak je een beetje bekend met de sport.' (R11)

Maar niet alleen familie speelt een rol. Ook de bredere sociale omgeving waarin iemand zich bevindt kan eraan bijdragen dat iemand voor een bepaalde sport kiest. Respondent 3 geeft aan dat iedereen hockeyt waar zij vandaan komt en dat, dat feit de reden was dat zij dat toen ook maar is gaan doen. Toen ze dit eenmaal deed vond ze het ook leuk. De keuzes voor een sport waarbij gewoonte een grote rol speelt zijn de keuzes die gemaakt worden op jonge leeftijd (onder andere R1 en R3). Daarnaast wordt er ook vaak voor een sport gekozen op een impulsieve manier. Dit gaat vaak om sporten waar op latere leeftijd voor gekozen wordt (onder andere R2 en R13). Ook bij die keuzes kunnen andere mensen een rol spelen, al lijkt het dan voornamelijk om vrienden/kennissen te gaan in plaats van familie. Er zijn echter ook nog andere manieren hoe iets op iemands pad terecht kan komen. Het volgende fragment uit een interview met iemand die veel nieuwe sporten uitprobeert laat dit zien en benadrukt het impulsieve:

"I: En uhm, maar het is niet dat je specifiek zoekt naar sporten die buiten zijn?"

"I: En heb je dan nog plannen voor de komende periode, om dan andere dingen te gaan bekijken?"

R: Uh, nou wellicht. Geen idee. Dat is ook wel een reden waarom ik Olympische spelen kijk, om te kijken wat is er in de markt aan sport. En wat wil ik ooit nog een keer gedaan hebben. Nee ik plan dat soort dingen eigenlijk niet vooruit. Ik doe wat op mijn pad komt. Ja dat. Het is niet dat ik plan ik wil voor december hebben geBMX-t, geballet en geschermd. Wat ik overigens ook een keer heb gedaan." (R13)

Naast de grote rol die mensen uit iemands omgeving spelen bij de keuze voor een sport wordt ook meerdere keren het kijken naar professionele sportbeoefening genoemd als een factor die van invloed is. Iemand die voor voetbal gekozen heeft omschrijft dit als volgt:

'.... Ik keek natuurlijk voor het eerst, voor ik ging kiezen, en dan keek je naar Feyenoord bijvoorbeeld en dan denk je opeens leuk wat hun doen. Schoppen tegen een bal, ja het lijkt echt kinderachtig, want je rent met zijn allen achter een bal. Maar ik denk van laat ik het ook proberen. En als je het probeert, zie je dat het gewoon leuk is.' (R8)

Beëindiging van een sport

Waar impulsiviteit een rol speelt bij het kiezen voor een sport heeft die impulsiviteit ook gevolgen voor het stoppen met die sport. Respondent 13 probeert veel sporten uit en zoals hiervoor weergegeven bepaalt hetgeen op zijn pad komt wat hij gaat doen. Hij heeft niet de intentie die sport ook voor langere tijd te doen.

"I: Maar niet de intentie gehad om ergens mee verder te gaan.

R: Nee nooit de intentie gehad. " (R13)

Er wordt echter ook niet van tevoren bepaald hoelang deze sport wordt gedaan. Daar kunnen verschillende redenen voor zijn. Voor Respondent 2 is dit bijvoorbeeld het vinden van iets nieuws, waardoor zij op een andere manier invulling geeft aan sportparticipatie. Daarnaast, voornamelijk bij sporten die een respondent wel voor langere tijd gedaan heeft, spelen onderbrekingen of veranderingen in de manier waarop iemand sport een rol. Het kan gaan om blessures, verandering van teamsamenstelling of het stoppen van een persoon waar de respondent veel waarde aan hecht (onder andere R11). Wanneer het om een blessure gaat, gaat het niet om het niet meer kunnen beoefenen van de sport, maar meer om de drempel om het weer op te pakken (R1). Mogelijk dat dit komt doordat de binding in die periode verbroken is waardoor er losgekomen wordt van de sport of vereniging. Daarmee wordt ook het belang van het sociale aspect benadrukt. Een fanatieke wandelaar zegt over het sociale aspect bij het wandelen:

"I: Ja oke, maar er is wel een verschil tussen dat je het echt bewust doet....

R: Ja oke, in principe zolang mijn opa nog leeft en kan wandelen blijf ik het sowieso wel doen.

I: Ja en als die op een gegeven moment het niet meer kan dan...

R: Ja misschien ook nog wel. Ja wel minder. Dat is in ieder geval wel een stuk minder waarschijnlijk. " (R12)

Ook kunnen er praktische redenen zijn om een lidmaatschap op te zeggen. Wanneer er bijvoorbeeld bij fitness nauwelijks gebruik gemaakt wordt van het lidmaatschap kan dit een rationele afweging worden om te stoppen. Ook het niet meer verder kunnen ontwikkelen op de manier waarop de sport beoefend wordt kan een rol spelen. De vraag die gesteld wordt is dan of de persoon voldoende terugkrijgt voor wat hij of zij er (financieel) insteekt. De motivatie waarom iemand voor een bepaalde sport kiest, of deze blijft beoefenen speelt ook een voorname rol bij waarom iemand stopt met de sport.

4.1.4 Presteren

Presteren wordt vaak genoemd als iets dat belangrijk gevonden wordt tijdens het sporten. Tegelijkertijd wordt plezier benoemd als hetgeen dat het belangrijkste is. Een vorm van competitie maakt veel sporten volgens een groot deel van de respondenten dan ook leuker, maar het mag niet ten koste gaan van de sfeer. Onderstaand citaat geeft deze balans uitstekend weer:

"I: En als er een alternatief zou zijn waarbij je één keer inde week op een avond onderling partijen speelt of zo?"

R: Ja prima. Alhoewel ik dan onderling vind ik minder leuk omdat daar dan minder die wedstrijd in zit. Ja dan is het een leuke bezigheid, maar dan is niet de wedstrijdspanning terug. Maar het ligt er een beetje aan hoe er mee om wordt gegaan zeg maar. Als er wel een vorm van competitie in zit of iets dergelijks." (R13)

Niveau van sporten

Wanneer respondenten spreken over presteren wordt vaak gerefereerd aan het niveau waarop gesport wordt. Meerdere respondenten geven aan dat ze het belangrijk vinden dat het team, of de personen waarmee samen gesport wordt leuk moeten zijn (onder andere R3 en R9). Meerdere punten kunnen daar een rol bij spelen. Eén daarvan is het niveau waarop gesport wordt en daarmee samenhangend het niveau van de teamgenoten. Dit kan soms voor spanning zorgen. Respondent 3 benoemt de spanning tussen het niveau van teamgenoten en het aardig vinden van deze personen:

"Op een gegeven moment stoorde ik me wel, ik had bijvoorbeeld wel één meisje die ik persoonlijk wel heel aardig vond, maar die kon eigenlijk niet zo goed hockeyen. En daar heb ik toen ook, daar wilde ik het jaar daarna ook niet meer mee in het team, omdat ik haar wel heel aardig vond, maar ik vond het ook wel heel belangrijk dat het spelletje goed ging en zij kon er gewoon niet zo heel veel van en dan is het irritant als je dan op, zeg maar sportgebied, vond ik haar niet zo heel fijn. Dus in dat opzicht is het wel enigszins

belangrijk maar ik vond het wel ook heel erg leuk om met leuke mensen in het team te zitten.” (R3)

Voor het niveau van de tegenstander, en dus het niveau waarop je zelf speelt, refereert respondent 2 aan tafeltennis. Haar ervaring daarbij is dat zodra je iets beter wordt, je qua niveau naar een hogere tafel ging. Dit werd als heel prettig ervaren omdat je zo *'heel vrijblijvend door kon groeien'* (R2). Naast het niveau van sporten zelf wordt er ook waarde gehecht aan dat er samen wordt gesport met mensen die in dezelfde levensfase zitten. Dit zorgt ervoor dat mensen dezelfde (sport)beleving hebben (onder andere R6).

Wat betreft het niveau van sporten is het niet alleen belangrijk dat mensen waarmee gesport wordt hetzelfde niveau hebben, maar ook dat de sporter het gevoel heeft de sport goed te kunnen.

"..... En dan als je er minder goed in bent is het ook vaak al sneller minder leuk. Tenminste voor mij. " (R9)

Tot slot lijkt bij de respondenten in dit onderzoek een verschil waarneembaar op de beleving van het niveau van sporten (en het aanzien wat daarmee wordt vergaard) voor verschillende opleidingsniveaus. Zo benoemde respondent 3 (met een hoog opleidingsniveau) vooral dat het belangrijk is dat teamgenoten goed genoeg zijn, waarbij bijvoorbeeld respondent 7 (met een laag opleidingsniveau) als belangrijke motivatie heeft om er iets mee te kunnen bereiken.

"Ik heb, ik ga gewoon zo maar stoppen, en misschien, ik wou kijken of ik nog iets met zaal kon bereiken. Zaalvoetbal en zo." (R7)

Het 'iets kunnen' bereiken wordt door sommige respondenten (met een laag opleidingsniveau) niet alleen benoemd bij keuzes met betrekking tot de soort sport, maar ook met betrekking tot keuzes voor een vereniging:

"En bij Transvalia was het meer, ja ik ken je wel, maar, tuurlijk ik kreeg waardering van mijn trainer. Maar daar is het niet echt hee vanaf hier ga ik naar Feyenoord. Dat kan je daar niet zeggen. Daar moet je hopen dat je naar een andere club kan." (R8)

Het expliciet benoemen van iets bereiken met sporten (en de identiteit die daaraan ontleend wordt) heb ik alleen bij respondenten met een laag opleidingsniveau gehoord als motivatie om te sporten (R7 en R8). Er kunnen ook andere redenen voor zijn, maar het

is wel opvallend. Het zegt ook iets over waarom sportparticipatie voor iemand belangrijk is en waar deze persoon daarbij aan refereert.

Ontwikkelen

De vereniging is een plek waar iedereen iets kan bereiken. Als iets bereiken als belangrijk wordt gezien is de kwaliteit van de trainer ook belangrijk.

"Ja want. Nou als je echt iets wil bereiken lijkt me wel handig om gewoon goede trainers te hebben. Maar als je gewoon voor de lol daar zit, en ja je doet gewoon voor de lol. Dan, dan ja dan is het geen probleem welke trainer het is. Ja die doe, ja je doet het toch voor de lol. " (R7)

Bovenstaand citaat moet dan ook in dit licht worden gezien. De vereniging staat centraal als een plek waar je werkt aan je (sport)carrière. Trainers spelen een belangrijke rol daarbij. Waardering draagt volgens Respondent 8 bij aan de ontwikkeling.

"Ja, maar ja, via(zaalvoetbaltrainer en Nederlands international) is het echt, die liet mij meer zien van, want zoals ik al zei, ik dacht echt het was een grap. Maar die heeft me echt laten zien van je moet er staan, het is niet meer een grap. Er is nu echt, er is talent in je gezien. Dat moet je ook nu verder ontwikkelen. En daar gaan we je bij helpen. En ik zeg eerlijk, hij heeft me nooit in de steek gelaten." (R8)

Daar waar respondenten beter willen worden en zich in een sport willen ontwikkelen wordt de rol van de trainer als zeer belangrijk ervaren. Een goede trainer draagt bij aan zowel de ontwikkeling van het individu als aan die van het team. Soms wordt het kunnen leren van een coach als iets gezien waar ze extra voor zouden willen betalen (R2) of als reden om van club te wisselen (R3). Niet alleen een trainer, maar ook teamgenoten of mensen waar samen mee gesport wordt kunnen er volgens sommige respondenten voor zorgen dat je, je ontwikkelt. Voor sporters die zich ontwikkelen belangrijk vinden is een stimulerende omgeving erg belangrijk (onder andere R2 en R3).

Aanzien

De koppeling met profsport of een prestatieve sportcarrière wordt door een paar respondenten gemaakt. Deze hebben allemaal een lager opleidingsniveau. Zo beleeft Respondent 7 het voetballen bij een vereniging als de Eredivisie.

"Nu? Ja nu doe ik het wel even, gewoon mijn hobby is, een beetje, het lijkt net echt voetbal. Je gaat, voor een uitwedstrijd ga je helemaal naar daar reizen met je team en kom je weer thuis spelen. Net echt, net Eredivisie. " (R7)

Ook staat soms bij respondenten iets kunnen bereiken met sport centraal. Zo zegt een respondent wanneer het gaat over, over welke vechtsport hij heeft nagedacht, dat het niet om judo ging, maar om kickboksen, K1. *"ik ging gelijk groot denken want dan zie je op TV UFC Badr Hari en al die dingen, dan denk ik van eeh dat wil ik ook doen. Maar ja, echt serieus is het niet geworden"* (R8). Een andere respondent zegt over het meedoen aan een hardloopevenement:

"Nou, toevallig heeft mijn broer zich laatst aangemeld voor een tien kilometer loop, maar ik voel me niet echt geroepen. Ik heb het al gedaan. Ik heb ook al genoeg medailles hangen, dus die heb ik niet nodig. " Respondent 10

De enige keer dat iemand met een hoger opleidingsniveau iets met betrekking tot aanzien zei was het juist iets wat deze persoon helemaal niet herkende:

"Het verkrijgen van respect en status zie ik ook niet helemaal terug in mijn sport, echter zou dit kunnen liggen aan het feit dat ik op vrij laag niveau basketbal, misschien is dit in een team dat op landelijk niveau speelt anders." (R6).

4.2 Organisatorische context

Waar het om de organisatorische context gaat zullen de betekenissen die daaraan door respondenten worden toegekend besproken worden. Dit gebeurt allereerst door te kijken naar de betekenissen die aan sportorganisaties worden toegekend. Vervolgens hoe beleid van een sportorganisatie een rol kan spelen bij bindingsvraagstukken. Daarna de betekenissen die gegeven worden aan de organisatorische kenmerken, de inzet voor het organiseren van de sport en de binding met de organisatie of het team. Tot slot wordt besproken hoe de respondenten komen tot keuzes voor een organisatie.

4.2.1 Sportorganisatie

Een deel van de deelnemers aan dit onderzoek kijkt zorgvuldig naar wat hij of zij krijgt voor het bedrag dat betaald wordt. Daarbij wordt er vooral gekeken naar wat de sportaanbieder te bieden heeft en wordt er een soort van (financiële) kosten-batenanalyse gemaakt. Onderstaand citaat laat zien hoe Respondent 9 kijkt naar wat er door zijn vereniging georganiseerd wordt en wat hij daarvoor betaald.

R: Ja, nou ja het zou wel leuk zijn als ze een keer wat organiseren weet je wel, voor de recreatieteams, dat we een avond kunnen gaan bowlen of wat dan ook, weet je wel. Kijk we hebben weleens in het jaar een, een, hoe heet zoiets, een gourmetje, maar dat, dat stelt ook niet zo veel voor. En ja, dat kan er niet vanaf en dat vind ik dan toch wel zuur. Ik betaal een hoop lidmaatschap. Zeker bij de, zeker bij de voetbal.

I: Ja?

R: Ja, ja is een hele dure vereniging. (R9)

Door respondenten wordt er in het beschrijven en handelen niet direct een onderscheid gemaakt tussen een vereniging en een (commerciële) sportaanbieder. Bij een sportvereniging is de persoon of het team dan de 'klant' en de vereniging de aanbieder.

R: Geen een. Er is geen reden om naar een andere club te gaan. Gewoon niet. Dat wil ik ook helemaal niet. Ik zie alleen maar nadelen daar. Ik ken daar niemand, de club zal niet heel veel beter zijn. De velden zijn waarschijnlijk slechter. En ja, het is verder, dus waarom zou ik dat doen.

I: Naja, je gaf wel zelf in iedere geval een aantal dingen aan, bestuurlijk...

R: Ja dat is vervelend, maar daar kan ik wel mee leven. Zolang zij mooie velden regelen vind ik het allemaal best. Alleen ik zou graag de verhoudingen wat beter willen zien. Maar daar moet je gewoon vrede mee hebben anders moet je niet bij Nieuwerkerk gaan voetballen. Simpel. (R10)

Hierbij wordt over 'ze' gesproken als het over de vereniging of misschien wel meer nog het bestuur. Het uitgangspunt kan zijn dat iemand weet wat hij of zij wil, wat je waar kan doen, maar niet per se hoe iets georganiseerd is. Er wordt wel veel waarde gehecht aan dat iets goed georganiseerd is.

"R: Ja dat vind ik wel goed. Dat er een zaal wordt geregeld, trainingstijden worden geregeld, coaches worden geregeld. Ik denk dat er zonder sportverenigingen minder mensen zouden sporten, dus..." (R6)

Lid zijn van een sportvereniging wordt ook wel geassocieerd met toegang hebben tot de accommodatie. Een van de respondenten noemt het voorbeeld van zijn tennisvereniging. Hij kan daar altijd naar binnen en tennissen, maar dan moet je wel een pasje hebben (R5). Een sportvereniging wordt ook wel gezien als een plek waar competitief gesport wordt en waar een bepaald basisniveau vereist is. Recreatief sporten (zonder mee te doen aan competitie) wordt door Respondent 6 gemist.

"Maar ik zou het wel leuk vinden om, tenminste dat bestaat niet, maar ik zou het wel leuk vinden als er een recreanten team zou bestaan voor mensen van mijn leeftijd. Het bestaat wel met allemaal oude mensen, maar niet met jonge mensen, dat je altijd mee kan spelen." (R6)

4.2.2 Beleid

Zoals hierboven al is beschreven geven respondenten aan dat ze bewust zijn wat ze betalen aan een sportaanbieder en wat ze dat hen oplevert. Er wordt daarbij veel waarde gehecht aan gelijke behandeling en voorzieningen.

"R: Nou de mensen die contributie betalen dat zijn mensen die wel aardig zijn en de mensen die contributie ontvangen niet. Simpel, die zijn gewoon heel gierig en die gooien alles op de A1 en A2 en wij krijgen helemaal niks. Dus dat vind ik gewoon niet tof." (R10)

Wanneer het beleid gericht is op de topsporters of prestatieteams binnen de vereniging ontstaat daar onvrede over. Het is geen reden om het lidmaatschap op te zeggen van de vereniging, maar het draagt ook niet bij aan binding met de vereniging.

"I: En uhm, zorgt dat er dan voor dat, heeft dat dan invloed op de binding denk je dat die mensen kunnen ervaren?"

R: Ja, ik denk het wel. Want als bepaalde mensen allemaal voorrang krijgen met dingen en andere niet. Denk ik wel dat, dat uitmaakt." (R6)

Wat de binding wel kan versterken is persoonlijk contact of interesse in elkaar. Ook wanneer dit specifiek onderdeel uitmaakt van het beleid kan dit er aan bijdragen. Onderstaand citaat gaat over hoe het bestuur van de vereniging voor Respondent 12 het gevoel van binding kan versterken.

"R: Nah gewoon persoonlijke gesprekken natuurlijk weleens. Als er een grapje wordt gemaakt. Dat soort dingen gewoon."

I: Maar dus vooral persoonlijk contact is daarin belangrijk?"

R: Ja persoonlijk contact is wel belangrijk." (R12)

Bij veel sportorganisaties worden verschillende activiteiten georganiseerd. Deze kunnen er zeker voor zorgen dat het gevoel van binding versterkt wordt, maar niet altijd draagt het organiseren van activiteiten daaraan bij. Wanneer mensen dezelfde achtergrond hebben die van belang is voor wat voor soort activiteiten bij deze doelgroep horen kan het er aan

bijdragen. Respondent 2 merkt een duidelijk verschil tussen studenten en niet studenten binnen haar vereniging die bij bepaalde activiteiten komen en wat voor gevoel dat haar geeft.

"R: Dus van de honderd, zijn er heel veel die geen student zijn en dus druk zijn en werken en moe zijn en die komen dan weer niet naar de borrels om die redenen en dan is het studenten gevoel weg. Dus het kan gestimuleerd worden door meer studenten te krijgen of die mensen er uit te gooien. Maar, ja dat doe je niet." (R2)

Deelnemers aan de activiteiten delen dan meer dan dat ze alleen lid zijn van dezelfde vereniging. Voor respondent 2 is dit het student zijn, maar het kan ook om bijvoorbeeld vrienden of collega's gaan. Daarnaast kunnen activiteiten binding versterken wanneer het georganiseerd wordt rondom een gemeenschappelijke interesse. De sport die bij de vereniging beoefend wordt is daar een uitstekend voorbeeld van. Deelnemers aan die activiteiten doen dan mee vanwege de activiteit. Iemand die tennist noemt het voorbeeld van clubkampioenschappen:

"R: Ja, bijvoorbeeld de clubkampioenschappen die ik laatst heb gespeeld, op diezelfde vereniging. Dan is het van ow, dan leer je weer mensen kennen, dan ook leren mensen jou kennen. Ow, die jongen kan ook best aardig tennissen, misschien kunnen we die een keer vragen, zo. En ik, dan ook weer via de mensen waar ik competitie mee speel, die spelen al langer, dus die kennen weer meer mensen, dus daar leer je weer mensen via kennen." (R5)

Wanneer het over de inzet van technologische ontwikkelingen, op het gebied van communicatie zoals WhatsApp of Facebook worden twee rollen beschreven. Als eerste kan het dienen om mensen te vinden die dezelfde sport beoefenen en op die manier samen kunnen gaan sporten:

"R: De laatste tijd doen we dat, doe ik dat eigenlijk bijna nooit meer. Maar eerst hadden we zelfs een chat met heel veel mensen, echt heel veel mensen waarvan ik gewoon driekwart niet kende. En dan kon je gewoon zeggen, ja ik ga bij de Zevenhuizenseplas longboarden wie gaat er mee? En dan kwamen er een aantal mensen mee. Een aantal mensen niet en dan boarde je ook gewoon met andere mensen vanuit deze regio." (R10)

Dit fungeert als een soort sportorganisatie waar je lid van bent. Wat deze respondent daar wel over opmerkt is dat het vooral tijdelijk is omdat er minder initiatieven waren. Niet alleen voor hemzelf, maar ook de 'sportorganisatie' werd na verloop van tijd minder sterk.

Ten tweede wordt het ook gebruikt binnen bestaande sportorganisaties om te communiceren over het organiseren van de sport. Dit kan bijvoorbeeld gaan om de training of wedstrijd, wanneer die is, hoe de planning er uit ziet en wie er aanwezig is. Daardoor staan mensen met elkaar in verbinding.

4.2.3 Organisatie van sport

Bij het organiseren van sport wordt waarde gehecht aan de toegankelijkheid van de sport. Dat het makkelijk is om in te kunnen stappen. Respondent omschrijft zijn ideale sportsituatie als volgt:

"R: Ik denk gewoon vrij toegankelijk. De vrijblijvendheid van sport vind ik mooi. Dus gewoon dat het toegankelijk is. Dat het qua afstand goed te doen is. Dat je niet al een hele fietstocht er op hebt zitten voor je moet gaan sporten. Gewoon facilitair goed. Ja gewoon, vrij toegankelijk. Ik denk dat, dat het belangrijkste is. Op allerlei niveaus gewoon toegankelijk is in bereikbaarheid..." (R13)

Er wordt gezocht naar vrijheid om zelf te kunnen bepalen hoe er gesport wordt. Respondent 11 geeft aan dat een vaste organisatie niet per se noodzakelijk is, zo lang er maar een plan is. Daarbij is het voordeel van bijvoorbeeld een vereniging wel dat daar iets extra's is, dat je een plek hebt waar je heen kan gaan en dat er extra dingen georganiseerd worden. De vrijheid om te kunnen stoppen zonder dat daar (financiële) consequenties aan vast zitten en dat je bijvoorbeeld per week betaalt lijkt respondent 9 erg prettig.

Moment van sporten

De interne strijd tussen georganiseerd en ongeorganiseerd sporten komt ook tot uiting bij het moment waarop gesport wordt of wanneer men wil sporten. Aan de ene kant is er behoefte om op flexibele tijden te sporten en aan de andere kant is er het gevoel dat het nodig is om op vaste momenten te sporten. De vaste momenten zijn nodig om het goed te kunnen organiseren, maar ook vanuit discipline of sociale druk om daadwerkelijk te gaan sporten:

"R: Ja en dan bij een sportschool of zo, dat vind ik het voordeel dat het heel vrijblijvend is. Maar dat vind ik tegelijkertijd een nadeel voor mij, want omdat het zo vrijblijvend is, zeg je ook heel makkelijk, ik ga niet. Omdat ik me niet verbonden voel, omdat ik me niet verplicht voel tegenover mijn team of tegenover een groep om dan te gaan..." (R4)

Het sporten op een vast moment, met anderen, zorgt voor een bepaalde mate van druk. Deze sociale druk wordt niet als prettig beschouwd, maar eerder als noodzakelijk. Wanneer

iemand (probeert) op flexibele tijden te sporten verschilt het per persoon hoe dat zijn uitwerking heeft op het structureel kunnen sporten. Een aantal respondenten geeft aan dat dit hen prima lukt. Een andere groep lukt het minder goed om dit in te passen. Vaak gaat het een periode goed, maar als er iets verandert is dit een moment waarop het sporten er snel bij inschiet. Onderstaand voorbeeld gaat over hardlopen:

"R: Want hoe vaak doe je dat dan ongeveer?"

R: Uh, nou ik heb dat ooit echt, echt heel lang vier keer per week volgehouden, maar toen ging het sneeuwen, toen werd het koud buiten, toen ging ik werken op zondag en toen zat alles tegen en heb ik het maar opgegeven. En toen ben ik nog een tijdje geblesseerd geweest en kon het ook niet. En toen het eigenlijk niet echt meer opgepakt, maar ik ben het wel van plan weer te gaan doen met het mooie weer." (R11)

Zoals hierboven beschreven staat speelt het weer, of het seizoen, een belangrijke rol. Voor sommigen is dat een reden om te stoppen met een sport. Anderen schakelen makkelijk over naar een andere sport en zien het meer als aanvulling op elkaar. Respondent 6 beschrijft de ideale situatie tussen vast en flexibel als volgt:

"Als ik denk aan de 'ideale' situatie zou het zijn dat er een aantal keer per week een uurtje is dat je kunt komen basketballen. Dat hier een groepje mensen is met wie je partijtje speelt. Als je een keer niet komt, is het geen punt (nu wel i.v.m. met het oefenen voor wedstrijd). Dit past dus erg goed bij zelf tijd indelen en toch in een groep sporten. Ik doe de laatste tijd af en toe groepslessen. Dit vind ik fijn, omdat ik kan komen wanneer ik wil en mijn eigen niveau enigszins kan bepalen (zelf het intensiever maken of niet)." (R6)

Medesporters

Er wordt gesport met verschillende mensen uit de omgeving. Dit kan zijn met familie, met vrienden, maar ook met teamgenoten. Er worden verschillende redenen genoemd om samen te sporten. Zo kan je elkaar stimuleren om beter te worden of zorgt het bijvoorbeeld voor de eerdergenoemde sociale druk om ook daadwerkelijk te gaan sporten. De sociale druk hoeft niet per se gekoppeld te zijn aan een vast moment van sporten. Het kan ook werken als je met iemand afspreekt wanneer je gaat sporten. Dan is het vooral dat je elkaar motiveert om te gaan.

"R: (.....). Het is wel, met anderen heb je wat meer een stok achter de deur waardoor je het wellicht vaker doet. En misschien ook iets langer door, je grenzen wat verder legt." (R13)

Een voorbeeld dat bij fitness genoemd wordt wat qua abonnementsvorm hierbij aansluit is een koppelabonnement. Bij dit abonnement kan je alleen samen gaan, maar dan betaal je daar wel minder voor (R2). Met wie er gesport wordt kan, zeker wanneer het sociale aspect zwaar weegt, erg van belang zijn. Respondent 11 geeft aan dat dit zelfs een reden kan zijn om in een lager team te gaan spelen. Ook dat verschillende achtergrondkenmerken overeenkomen met de medesporters kan als belangrijk gezien worden. Respondent 6 zegt over leeftijd het volgende:

"Wat ik wel leuk vind is dat het vooral jonge mensen zijn en als je bij ... gaat spelen kom je al snel in een team terecht met allemaal moeders en zo. Dus dat vind ik het leuker om met leeftijdsgenoten te spelen, maar verder maakt het me niet heel veel uit." (R6)

Locatie van sport

De locatie van de sport wordt door de meeste respondenten niet als heel belangrijk gezien. De afstand tot de locatie speelt tot op zekere hoogte een rol. Welke faciliteiten er zijn en de kwaliteit daarvan wordt belangrijk gevonden als er keuze is. Respondent 5 zegt over de locatie:

"R: Nee dat maakt niet uit. De vereniging maakt niet zoveel uit zo lang het maar goede tennisbanen zijn zo." (R5)

Naast de kwaliteit van de faciliteiten is er nog een belangrijke waarde die wordt toegekend aan de locatie waar gesport wordt. Dat is namelijk dat het een beschermde en veilige omgeving kan zijn.

"R: ja, ja. Ik vind pleintjes, ja klinkt beetje raar, maar ik vind pleintjes een beetje getto, omdat vind ik tegenwoordig meer hangjongeren, dan voetbaljongeren. (.....). Daarom pak ik meestal gewoon een vertrouwde voetbalclub. (.....). Je hebt een echte goal. En bij die goals van pleintjes ja dat is meestal iets aan, is op gespuugd, kauwgom opgeplakt, noem allemaal maar op. Bij een club is het toch iets professioneler. En daarom kies ik meestal voor een club." (R8)

4.2.4 Inzet voor de organisatie van sport

Een deel van de geïnterviewde personen geeft aan niet veel interesse te hebben in het doen van vrijwilligerswerk in de sport. Ze willen vooral zelf sporten (onder andere R1, R10 en R13). Toch is het zo dat als er verder wordt doorgevraagd ze toch wel wat dingen doen rondom het sporten of daar toe bereid zijn.

"Sporten doe ik puur en alleen voor mezelf en omdat ik dat zelf leuk vind en niet voor iets anders zeg maar. En dan mag er wel iets van me verwacht worden hoor. He als ik een keertje een bardienst moet draaien of wat dan ook, dat zou ik ook helemaal niet erg vinden, maar..." (R9)

Daar waar het nodig is om te kunnen sporten en waar ze zich verantwoordelijk voor voelen is iedereen bereid om wat te doen. Vaak zijn het dingen binnen het eigen team of die direct noodzakelijk zijn om te kunnen sporten (bijvoorbeeld scheidsrechter). Dit is vooral op incidentele basis. Ook voor ongeorganiseerde sport willen respondenten zich inzetten om te kunnen sporten zoals iemand dat zelf wil. Er zijn ook meerdere respondenten die aangeven meer vrijwilligerswerk te doen of daar op (korte) termijn voor open staan. Daarbij spelen verschillende motieven een rol. Zo wordt er genoemd het leuk te vinden om eigen ervaringen over te brengen, zelf meer over de sport te leren of gewoon meer met de sport bezig te zijn. Dit zijn sport gerelateerde motieven. Daarnaast worden ook andere motieven genoemd. Het kan gaan om de ervaring (C.V.), of dat het leuk is, of om een vriend te helpen.

"R: Uhm omdat je gewoon, nu zit ik op een gegeven moment ook wel op een leeftijd als ik wat dingen op mijn CV kan zetten. Dus dat zou voor mij een grote bonus zijn en gewoon je leert meer mensen kennen. Je krijgt er ook ervaring mee. Het lijkt me gewoon heel leuk, ja om een beetje leiding te geven. Dingen te organiseren en te regelen. Dus ja, dat zou me zeker wel iets lijken." (R11)

Wat kan helpen om het aantrekkelijk te maken is dat de inzet voor de organisatie van sport laagdrempelig is, de persoon er persoonlijk voor gevraagd wordt en dat diegene ook echt zelf de verantwoordelijkheid er over krijgt. Wat als belangrijke factoren worden beschreven is met wie het gedaan wordt, het krijgen van waardering en of iemand genoeg tijd heeft. Soms krijgen respondenten ook een vergoeding voor het vrijwilligerswerk dat zij deden, terwijl deze vergoeding niet per se als nodig werd ervaren.

"R: Ja ik heb twee jaar of drie jaar hockeytraining gegeven. En dat was ook op vrijwillige, nee dat was niet op vrijwillige basis. Kreeg ik geld voor. Het was wel, ik wist het voordat ik dat ging doen niet dat je er geld voor kreeg. Dus eigenlijk, mijn initiatief was om het op vrijwillige basis te doen, maar ja je kreeg ook echt iets van vijf euro per training voor of zo, dus het was echt meer voor de vorm dat je daar geld voor kreeg." (R3)

4.2.5 Binding met organisatie/team

De binding die met de organisatie wordt ervaren wordt op verschillende manieren omschreven. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen binding die ervaren wordt met de organisatie of in kleiner verband een team. Met de organisatie varieert dit van puur zakelijk, tot het uitdragen van trots.

"Nee het contract, dat is alles. Dus echt puur zakelijk." (R1)

Zo wordt door respondent 1 dus zijn relatie met de fitnessschool omschreven als eentje die alleen uit een zakelijke overeenkomst bestaat. Er is verder geen binding met de organisatie. Hij geeft hier verder niet direct een waardeoordeel over. Zijn binding met de voetbalvereniging waar hij in zijn jeugd een aantal jaar gespeeld heeft omschrijft hij als dat hij zichzelf daar niet mee identificeert, maar zich eerder ergert aan een aantal dingen (Respondent 1). Ook kan de binding met de organisatie voortkomen uit het willen blijven beoefenen van de sport. De organisatie is daarvoor nodig en het individu is daarvan afhankelijk (Respondent 2). De mate waarin waarde gehecht wordt aan binding met de organisatie hangt volgens Respondent 3 ook af van de levensfase waarin iemand zit. Zij zit nu in haar studietijd en zegt daarover:

"Ja dat is weer, op dit moment niet. Maar vroeger wel en ik denk in de toekomst ook weer. Maar dat is dus, want die binding natuurlijk is gelinkt aan flexibel sporten." (R3)

De grote van de club kan ook een rol spelen bij het ervaren van binding met de vereniging. Bij een kleine club is er ook meer binding met de vereniging zelf, bij een grote club is het vooral met het team (R3). Dat binding met het team belangrijker is dan met de vereniging wordt door meerdere respondenten bevestigd (onder andere R3, R9, R10 en R11). De band met de organisatie kan ook als sterk worden ervaren. Iemand die niet meer actief is bij haar vereniging vond het toch moeilijk om zich uit te schrijven.

"R: (.....). Ja en ik doe er echt helemaal niks meer mee, maar ik vond het toch moeilijk om me uit te schrijven. Ja, ja." (R4)

Respondent 4 heeft ook het idee dat mensen minder snel vrijwilligerswerk doen en minder verbonden zijn met sportorganisaties. Als verklaring geeft zij daarvoor dat het sociale leven van veel mensen zich ook buiten de vereniging afspeelt en dat dit anders is dan vroeger. De binding met de vereniging kan ook leiden tot trots zoals bij respondent 8:

"R: (.....) En ook als ik de naam ergens lees, maakt me trots, in de krant staat (...) dan, ook al gaat het niet over mij of over mijn team, maar denk ik wel, eej, (...). Dan ga je wel gelijk even lezen. Het is wel, ja (...) is wel, ja een gevoel gewoon om het zo te zeggen." (R8)

Binding met team

Zoals net al beschreven wordt er veel waarde gehecht aan binding met het team. Binnen het team is het belangrijk dat je je niet aan elkaar ergert. Belangrijke positief punt daarbij is bijvoorbeeld als teamleden dezelfde achtergrond hebben. Een respondent legt als volgt uit wat de oorzaak kan zijn van een slechte binding binnen het team.

"Misschien was ook het leeftijdsverschil binnen de groep nog een beetje te groot of zo, ik weet niet. Het was gewoon niet helemaal een geheel. Waren groepjes binnen de groep en ja." (4)

Hetzelfde geldt voor het niveau van sporten. Als dit niveau niet te ver uit elkaar ligt voorkomt dat irritaties die de binding met het team ondermijnen. Wat positief kan uitpakken om de teambinding te vergroten is het samen doen van dingen. Dit kan variëren van samen naar een andere club (moeten gaan) (R6) tot bijvoorbeeld (verplicht) samen fitnessen (R2) of na de wedstrijd samen op stap gaan (R9). Een team kan elkaar motiveren om te sporten en stimuleren om beter te presteren. De teambinding wordt door sommige respondenten ook niet zozeer buiten het veld als belangrijk ervaren, maar vooral als noodzakelijk om te kunnen presteren:

"R: Hmm, ja ik vind dat je teamgenoten altijd belangrijk zijn want als jullie niet communiceren of zo dan gaat er sowieso iets niet goed. Dus ik vind gewoon bijna, bij elke sport dat je teamgenoten wel een rol hebben. Want jullie moeten samen zeg maar dat doel bereiken." (R7)

Maar niet iedereen hecht veel waarde aan binding met het team. Zo geeft Respondent 5 het volgende antwoord op de vraag of hij binding in de sport belangrijk vindt:

"R: Nee. Ik zou, die mensen waarmee ik nu competitie speel daar zou, als ik die nooit meer zou zien, zou ik het niet erg vinden. En, en, daar heb ik nu een band mee omdat ik ze, omdat we competitie spelen. Dus niet echt." (R5)

Sfeer

De sfeer of beleving kan ook een belangrijke bindingsfactor zijn. Het gaat er dan met name om dat een respondent zich ergens thuis voelt. Iemand die al lange tijd lid is bij een vereniging geeft aan dat het vertrouwd aanvoelt (R12). Dat de omgeving vertrouwd aanvoelt belangrijk is om ergens lang lid te blijven lijken meerdere respondenten te beamen. Wat dan precies hetgeen is waardoor iemand zich ergens prettig voelt wordt kan niet altijd precies benoemd worden.

"R: Jawel, jawel. Het is een hele grote vereniging, dus ja het is niet zo'n club ons kent ons club. Maar, ja hoor, ik voel me er wel prima thuis." (R9)

Het hoeft er in ieder geval niet voor te zorgen dat iemand zich verbonden voelt met de organisatie of zich als vrijwilliger in gaat zetten. Een voorbeeld waarbij dat wel gebeurd is bij respondent 4. Zij geeft aan dat zij vrijwilligerswerk deed, maar dat dit niet zo voelde omdat ze zich er thuis voelde. Niet alleen prettige gebeurtenissen kunnen voor binding zorgen. Ook mindere prettige ervaringen kunnen die uitwerking hebben. Zo versterkt voor respondent 1 een ruime nederlaag de binding. Evenals dat iemand de shirtjes niet heeft gewassen voor de volgende wedstrijd.

Binding met mensen

Binding met individuen met betrekking tot sport gaat niet vanzelf. Afhankelijk van de sportorganisatie(vorm) kan je veel mensen leren kennen. Bij een vereniging wordt dat als een positief kenmerk van de vereniging gezien. Over de vereniging:

*"I: En bij voetbal, heb je daar veel nieuwe mensen leren kennen?
R: Vanaf het begin van het voetbal tot nu? Ja heel veel. Ik ken zowat heel de club. Ik ken er heel veel mensen hoor. Je schrikt er soms van hoeveel mensen je kent op zo'n club. Nee, ja daar heb ik echt heel veel mensen leren kennen. Ja, ja, ook mensen waar ik nu nog steeds mee omga."* (R10)

Bij een vereniging kunnen mensen met elkaar in contact worden gebracht. Om mensen echter een sterkere band met elkaar te laten krijgen lijkt er meer nodig te zijn. Zo helpt het als personen elkaar ook op andere plekken tegenkomen:

"R: Uhm..... Nee. Ik zit even na te denken. Ja een aantal heb ik ook mee op de basisschool en op de middelbare school gezeten. En ja twee meisjes daar zat ik ook mee op de middelbare school. Dus dan, ja daar heb ik nu dan wel nog contact mee, maar, ik zou niet zeggen dat dat komt door het hockeyen, maar meer doordat je elkaar zo vaak zag en

gewoon vriendinnetjes bent geworden. Maar nee, eigenlijk niet met meiden die ik alleen maar van de hockey kende, daar heb ik eigenlijk geen contact meer mee.” (R3)

Naast school zijn andere plekken werk, studie, dezelfde vriendengroep hebben of in dezelfde buurt wonen en elkaar daarvan kennen voorbeelden waar mensen elkaar naast het sporten kunnen tegenkomen.

4.2.6 Keuze voor een organisatie

Bij de keuze voor een sportorganisatie spelen drie aspecten een voorname rol. Dat zijn, wat een organisatie te bieden heeft, vrienden en of iets dichtbij is. Respondent 10 beargumenteert het als volgt:

“I: Dus dan is het vooral, eigenlijk, wat ze kunnen bieden en het feit dat je veel mensen daar kent....

R: Dat is de combinatie waarom ik daar zit. En het is dichtbij.” (R10)

De afstand is vrij simpel. Er wordt gekozen voor een organisatie die bereikbaar is. Wanneer het gaat om wat een organisatie te bieden heeft gaat het om verschillende elementen. Het gaat om de prijs, de faciliteiten, de ontwikkelmogelijkheden en hoe goed de organisatie georganiseerd is. Bij de keuze voor een organisatie etten sommige respondenten er op of daar veel vrienden zitten. Respondent 11 bepaalt de keuze voor een organisatie op de volgende manier:

“R: Nou bij een vereniging, als ik daar heen zou gaan, dan zou ik daar gewoon nieuwe vriendinnen maken. Dan zou ik gewoon, dan zou ik wel kijken naar wat vriendinnetjes zeggen wat dan het leukste is. Op die manier wel laten beïnvloeden, maar het zou veel minder grote impact hebben. Omdat ik er vanuit ga dat als ik daar in een team zit ik toch wel nieuwe vriendinnetjes krijg. En voor de sportschool, ja je hebt niet vaak dat je daar echt iemand tegenkomt in de sportschool en daar nieuwe, dat daar nieuwe vriendschappen ontstaan.” (R11)

De invloed die vrienden hebben op de keuze zorgt er ook regelmatig voor dat mensen vooral voor een team kiezen in plaats van een organisatie omdat zij juist samen met die vrienden willen sporten. De teamkeuze kan dan bepalend zijn voor de organisatie. Wat tot slot opvalt is dat degenen die bij een kleinere organisatie met meer binding sporten behoefte hebben aan een wat beter georganiseerde, professionele organisatie en dat degenen die bij een grote, professionele organisatie juist aangeven een volgende keer voor een kleinere vereniging te kiezen.

"R: Nee, omdat ik gewoon mijn vriendinnetjes daar had. Maar als ik er zo over nadenk had ik dat misschien wel kunnen doen. Om bij een kleine hockeyclub te gaan. Want ik had ook vriendinnetjes bij (...). Dat was voor mij dan wel wat verder fietsen. Dat was denk ik toentertijd ook een reden om het niet te doen. Maar dat was ook gewoon een kleinere club. Dus daar had ik wel, ook als ik hun ervaringen hoor, dan was dat ook veel meer verbonden met de club. Ja, nee maar toen had ik er vrede mee." (R3)

Hoofdstuk 5 Analyse

Voor het analyseren van de resultaten wordt gebruik gemaakt van het kader dat eerder is geschetst. De vier elementen uit de bindingstheorie van Hirschi (1969) dienen daarbij als uitgangspunt. Aan de hand van *attachment*, *commitment*, *involvement* en *belief* wordt bekeken welke betekenissen mensen uit Generatie Z geven aan de bindingen die zij ervaren bij sportparticipatie. Ieder element zal eerst kort terugblikken op wat hierover in het analysekader besproken is.

5.1 Attachement

Bij attachment gaat het om de emotionele band die iemand ervaart met zijn omgeving (Hirschi, 1969). Het kan gaan om de band met bijvoorbeeld familieleden, vrienden of teamgenoten en de invloed die zij hebben op de sportdeelname van die persoon. Juist personen die dicht bij iemand staan hebben een grote invloed op iemands gedrag (Hirschi, 1969). Ook vormt dit iemands sociaal kapitaal (Putnam, 2000). Bij de respondenten speelt de band met familie, medesporters of vrienden een grote rol in de binding die wordt ervaren. Dit is zowel het geval bij de totstandkoming van de eerste mate van binding met sport als in een later stadium wanneer zij deelnemen aan sport. Vaak speelt bij de keuze voor een sport of de keuze voor een organisatie waar gesport gaat worden iemand uit de naaste omgeving een verbindende rol tussen de persoon en de sport of organisatie. Sommige van de respondenten maken keuzes voor een sport of organisatie gezamenlijk. Bij sporten die respondenten zijn op jonge leeftijd zijn gaan doen was dit vaak de familie en was de organisatie waar zij gesocialiseerd werden de vereniging. Zij zijn op jonge leeftijd in aanraking gekomen met de sportvereniging en gebruiken dit als referentiekader. Later zijn het vooral vrienden of kennissen die een belangrijke rol spelen bij het participeren in de sport. Daarbij is het samen gaan doen een aspect waar veel waarde aan wordt gehecht. De binding is dan vooral met elkaar en hoeft niet per se met de sport of de organisatie te zijn. Het sportmoment is dan vooral daar een middel en vervangt een andere reden om af te spreken. Dit sluit gedeeltelijk aan bij de derde golf van sportparticipatie die Pilgaard Hove (2012) beschrijft omdat bewegen wordt ingepast in het alledaagse leven. Echter gaat het hier eigenlijk om sport te gebruiken als activiteit om sociale afspraken een specifieke vorm te geven. Bij personen waar een ander persoon belangrijk is bij een bepaalde sportbeoefening is het aannemelijk dat zij verbonden blijven zolang die ander dat ook is. Wanneer vrienden in een bepaald team spelen kan er voor gekozen worden om met hen samen te gaan sporten. De keuze is dan meer voor een bepaald team dan voor de vereniging an sich. Dit heeft echter ook verdere implicaties voor de binding op het vlak van *involvement* en *belief*. Deze implicaties worden verder uitgewerkt bij deze elementen. De focus op de binding met anderen bij een bepaalde sport of sportorganisatie heeft

gevolgen voor de sport of sportorganisatie, maar niet direct voor de sportparticipatie van deze persoon. Dit komt omdat voor een groot deel van de respondenten ook andere bindingselementen een grotere rol spelen. Immers, zoals de pluriformeringstheorie stelt is er een steeds grotere verscheidenheid in het sportlandschap waardoor er ook voor andere sportvormen gekozen kan worden (Van Bottenburg, 2004). De persoon zal waarschijnlijk stoppen als de ander stopt en er in de tussentijd geen andere bindingselementen dermate toenemen dat binding met die specifieke sport of sportorganisatie sterk genoeg geworden is. In de resultaten is de binding met een bepaald persoon in sterke mate terug te vinden bij de wat flexibelere sportvormen zoals bijvoorbeeld hardlopen en fitness omdat daar juist vaak de keuze wordt gemaakt om dit samen te doen en mensen met andere personen niet voor de hand ligt. Daarnaast speelt dit ook bij sportvormen waarbij de ontmoeting centraal staat. Het afspreken met de ander is dan belangrijker dan het sporten zelf. Wanneer bij het sporten het belangrijkste doel zichzelf verbeteren is (zowel sporttechnisch als conditioneel) lijkt de band met anderen nauwelijks een rol te spelen. De motivatie komt dan voornamelijk voort uit het zich kunnen ontwikkelen en afhankelijkheid van anderen kan dit juist in de weg staan. Wanneer respondenten in team of groepsverband sporten voelen veel van hen een morele verplichting naar de medesporters toe om ook daadwerkelijk aanwezig te zijn. Die verplichting wordt aan de ene kant gezien als stimulerend en noodzakelijk, maar brengt ook spanning met zich mee omdat zij ook veel waarde hechten aan flexibiliteit en hun leven daar ook op is ingericht (Pilgaard Hove, 2012). Verbondenheid wordt makkelijker wanneer leden van een team meerdere overeenkomsten hebben. Dit kan gaan om de achtergrond, levensfase of naast de sport ook andere gemeenschappelijke interesses hebben. Na een langere periode wordt de band met het team sterker. Uitstappen wordt lastiger. Ook elkaar op andere plekken dan tijdens het sporten tegenkomen kan bijdragen aan de binding. Dubbele verbanden kunnen bijvoorbeeld tot stand komen door het zijn van collega, klasgenoten, bij elkaar in de buurt wonen of dezelfde vriendengroep hebben. Deze dubbele verbanden zijn echter wel minder vanzelfsprekend doordat nieuwe generaties steeds meer leven in lichte gemeenschappen (Duyvendak en Hurenkamp, 2004). Sociale banden kunnen ook online aangegaan worden. Door dezelfde interesse, dat kan ook een specifieke sport zijn, kunnen mensen elkaar daar ook vinden. De mate waaraan belang wordt gehecht aan binding met medesporters hangt mede af van de het doel van het sporten, de organisatievorm waarvoor gekozen wordt en de wijze waarop iemand bij de sport(organisatie) is gekomen. Daarbij zijn er technologieën die het mogelijk maken om een groter potentieel te ontginnen. Het gegeven dat de wereld toegankelijker is geworden zorgt er mede voor dat er meer sociale verbanden kunnen worden aangegaan en het sociale leven zich niet alleen binnen een sportvereniging hoeft af te spelen.

5.2 Commitment

Het tweede bindingselement was *commitment*. Hirschi (1969) omschreef dit als hetgeen iemand geïnvesteerd en te verliezen heeft. Dit kan zowel gaan om het verliezen van wat iemand heeft, maar ook de gedachte dat iemand voor niks geïnvesteerd heeft in ditgeen. Daarbij is vooral het bewustzijn van dit verliezen en de kosten- batenanalyse die daarbij hoort van belang. Zoals hierboven bij *attachment* beschreven is wordt er veel waarde gehecht aan mensen uit de omgeving waar het gaat om bindingen met betrekking tot sportparticipatie. Wanneer de ander stopt kan dit gevolgen hebben voor de eigen sportbeoefening, omdat een belangrijk deel van hetgeen hem of haar bindt dan verdwenen is. Wanneer er andere redenen zijn voor iemand om te stoppen met een sport is diegene niet bang om ook het contact te verliezen met deze persoon. Bij het kiezen voor een andere invulling van de sportparticipatie is de aanname dat er ook weer andere mensen zijn waar een band mee kan worden opgebouwd. Dit lijkt tegenstrijdig maar zou herleid kunnen worden naar de kenmerken die aan deze generatie worden toegekend. Dat is het community georiënteerd zijn, waarbij het aan kunnen gaan van nieuwe contacten en het kunnen vinden van mensen waar het goed mee klikt als vanzelfsprekend wordt ervaren (Hampton en Keys, 2017). Ook de creativiteit van Generatie Z kan daar een rol bij spelen (Priporas, Stylos en Fotiadis, 2017). Wat wel een belangrijk punt is voor degenen die de sport die ze van kleins af aan al beoefenen en nu nog steeds doen is dat zij die sport goed beheersen en dus op een relatief hoog niveau kunnen doen. De vaardigheid die zij zich eigen hebben gemaakt in deze specifieke sport heeft veel tijd en training nodig gehad. Dit gaat wanneer gekozen wordt om er mee te stoppen en blijft dus een motivatie om door te gaan. In een andere sport zal waarschijnlijk niet snel meer zo intensief in geïnvesteerd worden als deze sport. In de resultaten komt naar voren dat er soms ook extra investeringen worden gedaan door een sport te beoefenen die ondersteunend is aan de 'hoofdsport'. Ook training geven, coachen of het bekijken van de sport op professioneel niveau kan als extra investering gezien worden. De motivatie daarachter is dat daardoor de sport beter begrepen kan worden en dus ook zelf beter beoefend kan worden. Ook ontlenen sommigen een deel van hun identiteit aan de status die zij opdoen met de beoefening van de sport die ze doen. Zij zijn trots op wat ze bereiken en dragen dit uit. Wanneer dit wordt opgegeven verliezen zij daarmee ook een deel van hun identiteit. Bij respondenten met een lagere opleiding lijkt dit aanzien en de identiteit die zij daar aan ontlenen een belangrijk aspect van sportbeoefening te zijn. Het gevolg is dat als zij het gevoel hebben dat zij aanzien verliezen of merken dat de top halen niet haalbaar is zij ook een deel van hun identiteit verliezen en dat er een belangrijke drijfveer wegvalt, waardoor stoppen een reële optie wordt. Zij zullen op zoek moeten gaan naar andere aspecten die het waard maken om investeringen in de sportbeoefening te blijven doen. Dit heeft ook gevolgen voor het sporten bij een vereniging omdat deze, zeker wanneer deze vereniging

een bepaalde status heeft, door hen geassocieerd wordt met bereiken van aanzien. Naast de groep waar *commitment* vooral gekoppeld is aan een specifieke sport, is er ook een groep waarbij *commitment* veel meer zit aan sportparticipatie. Dit onderscheid is belangrijk omdat de dit bijdraagt aan het begrijpen sportparticipatie voor mensen uit Generatie Z. Voor deze twee verschillende vormen van *commitment* zijn er verschillende waarden en doelen die als belangrijk gezien worden. Voor respondenten kan *commitment* met sportparticipatie te maken hebben met een goede gezondheid en voor andere zit dit meer in een nieuwe ervaring op doen of het leren van een nieuwe sport. Dit bepaalt dan ook welke betekenis er aan *commitment* gegeven wordt. Iemand die een nieuwe sport wil leren zal voor een manier van sportparticipatie kiezen waarbij de (periode van) investeringen het meest opleveren in het ontwikkelen van vaardigheden. Op het moment dat een bepaald niveau behaald is loont het zich nog nauwelijks om verder te investeren. Dit zou je een rationele kosten-baten analyse kunnen noemen. Het 'doel' is bereikt zonder dat er veel verloren gaat. Er wordt als het ware op projectbasis gesport. Dit maakt het makkelijker om een nieuwe uitdaging aan te gaan. Het is dan belangrijk dat er niet vanuit gegaan wordt dat iemand veel zal gaan investeren, maar de mogelijkheid om dit te doen moet er wel zijn. Deze respondenten kiezen vaak voor een manier van sporten waar dit bij mogelijk is. Dit is in mindere mate bij vereniging.

5.3 Involvement

Involvement gaat over de mate van betrokkenheid van iemand, waarbij het vooral over de tijdsbesteding gaat (Hirschi, 1969). Het zegt iets over het belang dat iemand hecht aan zijn of haar sportdeelname. Daarbij is er een wisselwerking tussen het verbonden zijn met de sport en de inzet daarvoor. Iemand die meer betrokken is zal zich meer inzetten, terwijl meer inzetten ook weer kan leiden tot een sterkere betrokkenheid. De betrokkenheid kan zich bijvoorbeeld uiten in het helpen bij het organiseren van sport, maar ook het volgen van de sport. De mate van betrokkenheid bij sportparticipatie en hoe dit georganiseerd wordt is heel verschillend in de resultaten. Zoals bij *commitment* benoemt ontleent een deel van de respondenten gedeeltelijk zijn of haar identiteit aan de manier waarop sport beoefend wordt. Hierbij is de sport een onderdeel van de lifestyle. Daarnaast komt in de resultaten naar voren dat veel respondenten zich betrokken tonen bij het organiseren van de eigen sportparticipatie. Zij voelen zich verantwoordelijk en ervaren dat een bepaalde mate van betrokkenheid nodig is om de eigen sportparticipatie te organiseren. Zo is er de betrokkenheid bij het eigen team, de medesporters of het zelfstandig organiseren van sportdeelname. Als er sprake is van een grotere organisatie die veel van de sport organiseert voelen de meeste zich een stuk minder betrokken. Dit kan bijvoorbeeld gaan om een fitnessschool, maar ook een vereniging. Bij teamsporten bij een vereniging drukt het spreken over 'ze' als het over de vereniging gaat en 'we' als het over het eigen team

gaat dit verschil goed uit. De mate waarin iemand onderscheid maakt tussen 'we' en 'ze' zegt iets over wat er gezien wordt als iets waar hij of zij zich onderdeel van voelt en wat als de ander gezien wordt. De ander is meer een sportaanbieder met een bepaald aanbod en de relatie die wordt ervaren is die tussen aanbieder en klant. Er wordt voortdurend gekeken naar wat er betaald wordt en wat daar voor wordt teruggekregen. Voor de 'ze' is de bereidheid om bij te dragen aan het organiseren van de sport nihil, terwijl dat voor de 'we' vanzelfsprekend is. Van der Roest (2015) stelde dat het consumentendiscours zijn intrede had gedaan en dat beleidsmakers de sportconsument als kans voor verenigingen zien om op in te spelen. De vraag is of dat deze benadering er juist niet aan bijdraagt dat mensen uit Generatie Z onderscheid maken tussen wat als sportaanbieder en gemeenschappelijk gezien wordt. Ook staat de sportvereniging steeds meer in de aandacht van de overheid en heeft dit zijn weerslag op diezelfde sportvereniging (Waardenburg, 2016). Daar is een professionele organisatie voor nodig. Generatie Z is daarnaast opgegroeid in een georganiseerde wereld (McDonnell, 2005 in Malone, 2007). Zouden respondenten gewend zijn aan een voor hen georganiseerde wereld ook projecteren op sportverenigingen die goed georganiseerd zijn en proberen om 'consumenten' aan zich te binden? Dit zou het verschil tussen de betrokkenheid bij 'wij' en 'zijn' goed kunnen verklaren. Er zijn echter ook nog andere aspecten die voor de respondenten een rol spelen bij betrokkenheid bij sportparticipatie. De betrokkenheid kan zich ook uitbreiden binnen een sport. Dit kan door ervoor te kiezen om dingen te doen die ondersteunend zijn aan de sportbeoefening zoals het doen van een andere sport ter ondersteuning van de hoofdsport. Ook het volgen van de sport op professioneel niveau is een manier waarop betrokkenheid bij de eigen sport wordt geuit. In een eerder stadium kan het doen van een bepaalde sport ook als vanzelfsprekend gezien worden als deze sport veel in de omgeving van de respondent wordt beoefend. Naast de sport kunnen er ook verschillende activiteiten worden georganiseerd die bij kunnen dragen aan de binding en onderlinge betrokkenheid. De behoefte om aan dit soort initiatieven deel te nemen verschilt. Wanneer dit aansluit bij de gedeelde interesse, als dit bijvoorbeeld aan de sport gerelateerd is, kan dit als positief worden ervaren. Dat mensen dezelfde achtergrond hebben wordt ook als een belangrijk element gezien hierbij. Dan voldoet het tegelijkertijd aan de behoefte om sociale relaties op te bouwen of de onderhouden. Het hangt er daarbij echter wel vanaf wat het doel van de sportparticipatie is. Voor Generatie Z is de sport(vereniging) meestal niet het enige netwerk waarin iemand zich bevindt, maar zijn er meerdere omdat zij in lichte gemeenschappen participeren (Duyvendak en Hurenkamp, 2004). Verschillende verbanden voorzien in verschillende behoeften. Dit sluit aan bij dat het sporten in groepsverband vooral moet voorzien in de behoefte om zelf te sporten en minder in andere behoeftes (tenzij het sportmoment zelf minder belangrijk is, maar dat het een middel is

om met iemand af te spreken). Zich inzetten voor het organiseren van de sportparticipatie zal dan ook vooral zo direct mogelijk in relatie moeten staan met de sportbeoefening.

5.4 Belief

Het bindingselement *belief* gaat over het geloof in sportparticipatie. Het kan zowel gaan om de overtuiging wat het voor iemand persoonlijk betekent, maar ook over het geloof in de instituties, de regels of de organisaties die het organiseren. De reden waarom iemand deelneemt aan sport kan te maken hebben met een overtuiging dat dit goed voor hem of haar is. Het kan bijvoorbeeld zo zijn dat iemand veel waarde hecht aan sport vanwege de positieve invloed op de gezondheid of het sociale aspect. Dit zal dan ook van invloed zijn op de sportparticipatie van deze persoon. De keuze voor een sport die in een bepaald verband wordt georganiseerd is vaak een bewuste. Naast de sport an sich spelen ook andere overwegingen mee bij de keuze voor een sport. Dit heeft bijvoorbeeld met de tijd of flexibiliteit te maken, Of een keuze om juist ook sociale contacten op te doen. Uit de resultaten blijkt dat deze respondenten uit Generatie Z een duidelijk beeld hebben van wat de verschillende mogelijkheden voor sportparticipatie zijn. Dit betekent echter niet dat dit volledig aansluit op de behoeften, vooral omdat die nog wel eens veranderen. In de resultaten wordt duidelijk dat er veel *belief* is in sportverenigingen. Onder andere omdat verenigingen beschikken over goede faciliteiten, een veilige omgeving bieden, de kwaliteit van trainers en materiaal goed is, maar ook als plaats van gezelligheid en waar sociale interactie tot stand komt. Vaak heeft iemand dan ook de voorkeur voor een bepaalde sport die in verenigingsverband wordt beoefend. Niet altijd wordt deze sport ook daadwerkelijk beoefend omdat het niet past binnen het leven dat iemand heeft. Flexibiliteit in de manier van sporten wordt dan als belangrijk ervaren. Dit is niet iets wat past bij een sportvereniging omdat veranderingen een uitdaging vormen voor sportverenigingen die juist op efficiëntie en routine georiënteerd zijn (Pilgaard Howe, 2012). Ook speelt soms mee dat de ontwikkeling stagneert en doelen minder helder worden, terwijl de sport nog wel op dezelfde manier wordt gedaan. De vereniging wordt, vooral ten opzichte van pleintjes als een veilige omgeving gezien waar je met goede faciliteiten kan sporten. Sport zelf wordt door de respondenten gezien als iets wat uitdagend moet zijn. Dit kan zowel door zichzelf te verbeteren of door een competitief element. Bij competitie is Fair Play ook belangrijk. De vereniging wordt gezien als een plek waar iets bereikt kan worden en waar belang gehecht wordt aan een trainer die je wat kan leren, maar ook motiveren. Als het specifiek gaat over het opleiden en de faciliteiten wordt de vereniging echt als sportaanbieder gezien en wordt er door de 'klant' gekeken naar wat deze sportaanbieder te bieden heeft. De 'klant' weet dan goed wat hij of zij wil en wat er te krijgen is. Deze benadering heeft zoals beschreven bij *involvement* ook effect op de betrokkenheid, terwijl dit door een aantal respondenten ook niet per se als prettig wordt ervaren. Bij een

vereniging zijn er veel mensen die de respondenten kennen, maar zij voelen zich vaak niet betrokken bij de organisatie en ook kunnen zij zich niet altijd vinden in het gevoerde beleid waardoor de benadering van de vereniging als een sportaanbieder versterkt wordt. Zij kunnen zich dan minder identificeren met de vereniging als institutie. Qua organisatie wordt ook aan flexibiliteit waarde gehecht, al staat dit op gespannen voet met het doen van een teamsport, waarbij er juist sprake is van afhankelijkheid van elkaar en de verplichting om toch te komen voelbaar is.

Hoofdstuk 6: Conclusie en Discussie

Nu de literatuur bestudeerd is en de resultaten geanalyseerd zijn aan de hand van het analysekader is het tijd om tot de conclusie te komen. Aan het begin van dit onderzoek is er een hoofdvraag opgesteld. Deze luidt: *Welke betekenissen geven mensen uit Generatie Z aan hun eigen sportparticipatie en de bindingen die zij daarbij ervaren?*

De hoofdvraag zal beantwoord worden nadat de verschillende deelvragen beantwoord zijn. Vervolgens zullen de conclusies in perspectief geplaatst worden in de discussie en enkele aanbevelingen gedaan worden.

6.1 Beantwoording deelvragen

Wat zijn generaties en wat is belangrijk om te weten over Generatie Z?

Generatie Z is de generatie die geboren is aan het eind van de eerste helft van de jaren '90 (Nicholas, 2014; Priporas, Stylos en Fotiadis, 2017). Het onderscheiden van generaties komt voort uit de generatietheorie. Deze theorie is tot stand gekomen in het begin van de 20^e eeuw. De grondlegger van deze theorie is Karl Mannheim (2013). Hij deed onderzoek naar de Duitse jeugdbeweging en probeerde te verklaren hoe deze jeugdcultuur tot stand kwam en zich ontwikkelde (Diepstraten et al, 1999). De theorie vormt de basis om sociale verandering te verklaren en tot stand te brengen. Binnen de generatietheorie van Mannheim speelt socialisatie een sleutelrol. Mannheim stelde dat gebeurtenissen en ontwikkelingen altijd van invloed zijn op iemands leven, maar dat wanneer gebeurtenissen en ontwikkelingen in de formatieve fase plaatsvinden zij een veel grotere invloed hebben dan wanneer dit later in iemands leven plaatsvindt (Becker, 1991). Generatie Z is opgegroeid in een tijd van terrorisme, waar een beschermde en veilige omgeving belangrijk is (Malone, 2007). Dit uit zich bijvoorbeeld in het omschrijven van de vereniging als een veilige plaats om te sporten en geniet daarom de voorkeur boven een pleintje wat eerder met hangjongeren geassocieerd wordt. Verder is Generatie Z groot geworden met internet en mobiele apparaten (Nicholas, 2014). Daardoor weet zij veel informatie te vergaren, dit te verwerken en daar naar te handelen. Dit draagt bij aan het vergroten van de mogelijkheden voor Generatie Z om te sporten. Dat er veel verschillende mogelijkheden zijn om te sporten past binnen een complexe samenleving, waarbij Generatie Z een kortere aandachtsboog heeft en op zoek is naar afwisseling (Hampton en Keys, 2017). Daarmee wordt het idee van leven in lichte gemeenschappen en de pluriformeringsthese in gevallen waarbij er nog geen hele sterke binding is zichtbaar. Het gaat daarbij vooral om de keuzes voor invulling van de sportparticipatie op latere leeftijd en niet om de sporten die al van kleins af aan bij een bepaalde vereniging gedaan worden. De mogelijkheden die er zijn worden verkend en soms wordt daarbij een consumentistische benadering gekozen (Van der Roest, 2015). Voor Generatie Z kan dit beter benoemd worden als een behoefte aan

flexibiliteit omdat levens snel kunnen veranderen en het sporten daarop moet worden aangepast. De mogelijkheden om te switchen in sportbeoefening worden versterkt door kenmerken van Generatie Z als innovatief, creatief en gericht op gebruiksgemak (Priporas, Stylos en Fotiadis, 2017).

Op welke manier geven respondenten invulling aan hun eigen sportparticipatie?

Respondenten geven op verschillende manieren invulling aan hun eigen sportparticipatie. Een opvallend onderscheid daarbij is er tussen sporten die respondenten al van kleins af aan doen en sporten die pas op latere leeftijd beoefend worden. Sporten die iemand al van kleins af aan beoefend vinden vaak plaats bij een sportvereniging terwijl andere sporten juist in een andere organisatorische context beoefend worden. Daarbij wordt er gezocht naar een manier van sporten die aansluit bij de motieven om te gaan sporten en die past bij de verdere invulling van iemands tijd. In een gecompliceerde en snel veranderende samenleving wisselt dit regelmatig. Dit vraagt om flexibiliteit bij de invulling van de eigen sportparticipatie. Deze flexibiliteit wordt gezocht door respondenten die verschillende motieven hebben om te gaan sporten. Of het nu gaat om fitheid, het willen uitproberen/ontwikkelen van nieuwe sporten/vaardigheden, of om het sociale aspect. Er zijn steeds meer verschillende opties om hier invulling aan te kunnen geven (Van Bottenburg, 2004). Voor respondenten uit Generatie Z zijn de keuzemogelijkheden vanzelfsprekender dan voor voorgaande generaties. Zij zijn meer gewend aan de mogelijkheden om te switchen naar wat op dat moment de meest ideale sportbeoefening voor hen is. Het zoeken naar nieuwe uitdagingen zou gelieerd kunnen worden aan de beschikbaarheid van informatie, waardoor ook de vele manieren van sporten zichtbaar en toegankelijk worden. Dit gekoppeld aan het gericht zijn op gebruikersgemak, innovatie en creativiteit en gewend zijn aan een flexibele levensstijl zorgt voor een meer wisselende invulling van de sportparticipatie wanneer er (opnieuw) invulling aan wordt gegeven.

Hoe spelen bindingen daar een rol bij?

Wat betreft de binding valt er een belangrijk onderscheid te maken. Er is een verschil tussen de binding met sportparticipatie en de binding met een specifieke sportbeoefening. Vaak hebben mensen uit Generatie Z binding met sportparticipatie. Lang niet altijd is er echter binding met een specifieke sportbeoefening. Het gebruik van de sociale bindingstheorie heeft er aan bijgedragen dit onderscheid te kunnen maken (Hirschi, 1969). Aan de hand van de vier bindingselementen van deze theorie kan er naar verschillende facetten van sociale bindingen gekeken worden. *Belief* speelt een grote rol waar het gaat om de overtuiging van het belang van sportparticipatie. Abstract kan het gaan om aspecten die worden toegeschreven aan het deelnemen aan sport, wat dus een motivatie voor iemand kan zijn om te sporten. Concreter kan het gaan om het aansluiten van

organisatorische aspecten bij persoonlijke omstandigheden van iemand waardoor sportparticipatie tot stand kan komen of in stand gehouden kan worden. Hier komt het verschil tussen binding met sportparticipatie en binding met een specifieke sportbeoefening tot uiting. Als het gaat om de gevoelsmatige verbondenheid is het 'we' gevoel ten opzichte van een 'ze' benadering essentieel in het onderscheid. Bij de 'we' is *involvement* vanzelfsprekend om bij te dragen aan het organiseren van de sportparticipatie, waar bij het 'ze' gevoel meer sprake is van een klantrelatie. Andere aspecten van *involvement* die herkend worden zijn de combinatie met topsport, sportparticipatie echt als onderdeel van een lifestyle of activiteiten die zorgen voor een sterkere binding. Wat betreft de *commitment* is er een duidelijk onderscheid te maken tussen sporten die al van kleins af aan gedaan worden en sporten die minder lang en op latere leeftijd beoefend worden. Bij sporten speelt de geïnvesteerde tijd, of beter gezegd, het goed kunnen van die sport een factor om verbonden te blijven met die sport. Bij sporten die op latere leeftijd en niet bij een vereniging gedaan worden lijkt dit voor respondenten veel minder te spelen. De motivatie voor die sporten is vaak anders en er zijn andere dingen waar meer waarde aan gehecht wordt om een sport (tijdelijk) te doen dan er echt goed in te worden. Voor sporten waar veel waarde aan beoefening van die specifieke sport op dat niveau wordt gehecht wordt er ook meer waarde gehecht aan investeringen die gedaan zijn in die sport. Soms speelt ook het ontlenen van een deel van iemands identiteit een rol als binding bij een sport of organisatorische context. Tot slot worden er veel betekenissen gegeven aan *attachment* als bindingen bij sportparticipatie. Vrienden, familie, kennissen of teamgenoten spelen een grote rol bij sportparticipatie. In verschillende fases vervullen zij verschillende rollen voor respondenten.

Welke betekenissen geven respondenten aan binding in relatie tot de sportvereniging?

Een belangrijk onderscheid wat te destilleren valt is de verschillende betekenissen die aan een sportaanbieder enerzijds en een sportvereniging anderzijds toegekend worden. Daarbij dient opgemerkt te worden dat aan een sportvereniging de betekenis van sportaanbieder gegeven kan worden en andersom. Het is voornamelijk een gevoelsmatig verschil. Dit komt echter ook tot uiting in de benadering en het handelen een persoon. Het onderscheid komt goed tot uitdrukking in het verschil tussen 'wij' de sportvereniging en 'zij' de sportaanbieder. Wij is iets wat dichtbij is, waar je onderdeel van bent en waar je wat voor wil doen. Zij is iets wat verder weg staat, anderen zijn en waar je een andere relatie mee hebt. Een belangrijk aspect is de sociale waarde die aan de sportvereniging wordt toegekend. Het is een plek waar veel bekenden kunnen zitten, je nieuwe mensen kunt leren kennen en waar het gezellig is. Op sportief vlak wordt de vereniging gezien als een plek waar competitief gesport wordt en die gericht is op presteren. Een betekenis die daar aan raakt is dat het ook een plek is waar je jezelf kan ontwikkelen en wat kan leren. Goede

trainers zijn daarvoor belangrijk. In het algemeen wordt ook veel waarde gehecht aan goede faciliteiten en dit kunnen respondenten terugvinden bij een vereniging. Deze faciliteiten zijn ook een reden om op het terrein van een sportvereniging te gaan sporten in plaats van een openbare plek. Niet alleen de faciliteiten, maar ook de associatie met een beschermde omgeving is een reden om daar te gaan sporten. Er wordt de voorkeur aan gegeven om daar 'een balletje te trappen' in plaats van op een pleintje. Een deel van de waardes die aan verenigingen worden toegekend worden ook aan sportaanbieders toegekend en soms zelfs wel meer dan aan een vereniging. Daarbij gaat het voornamelijk om kenmerken die gerelateerd zijn aan kwaliteit. De verhouding tussen een gezellige vereniging waar iedereen elkaar kent en een professioneel georganiseerde vereniging is complex. Respondenten die bij een wat kleinschaligere vereniging sporten zouden meer professionaliteit willen en respondenten die bij een professioneel georganiseerde vereniging sporten geven aan een andere keer voor een kleinere en gezelligere vereniging te kiezen. Die laatste groep zoekt de gezelligheid en binding dan ook vooral binnen het team. Het feit dat veel positieve betekenissen worden toegekend aan sportverenigingen betekent echter niet dat dit voor iedereen de plek is waar zij (willen) sporten. Dit wordt vaak omschreven als dat het nu niet binnen de leefstijl past, maar wanneer er gekeken wordt naar een aantal kenmerken van deze generatie is het de vraag of dit in een andere levensfase verandert. Het zoeken van een tijdelijke uitdaging en behoefte aan flexibel sporten lijkt beter aan te sluiten bij sporten waarbij in en uit stappen makkelijker is. Deze betekenis wordt niet aan de sportvereniging toegekend.

6.2 Beantwoording hoofdvraag

Welke betekenissen geven mensen uit Generatie Z aan hun eigen sportparticipatie en de bindingen die zij daarbij ervaren?

Zoals uit de beantwoording van de deelvragen blijkt valt er veel te zeggen over de betekenissen die door mensen uit Generatie Z aan hun eigen sportparticipatie en de bindingen die daar een rol bij spelen worden gegeven. Bij het plaatsen van deze betekenissen zijn twee onderscheiden belangrijk. Ten eerste tussen de betekenissen die aan de eigen sportparticipatie gegeven worden en de betekenissen die aan een specifieke sportbeoefening gegeven worden. De bindingen met sportparticipatie lijken meer divers te zijn, waarbij het per periode kan verschillen aan welke bindingen de meeste waarde wordt gehecht. De bindingen met een specifieke sportbeoefening zijn vaak gericht op andere bindingen waardoor bij een verschuiving van welke bindingen als belangrijk worden ervaren of wanneer bepaalde bindingen verbroken worden dit ook gevolgen heeft voor deze specifieke sportbeoefening. Voor de binding met sportparticipatie geldt dan niet per definitie dat dit daar consequenties voor heeft. Deze binding lijkt dan ook een duurzamer karakter te hebben. Ook kan het zo zijn dat er juist waarde gehecht wordt aan het leren

van steeds andere vaardigheden en dat dit juist van belang wordt bij de binding met sportparticipatie. Deze afwisseling past niet bij een specifieke sportbeoefening. Ten tweede is er een verschil tussen betekenissen die aan een sportvereniging en de betekenissen die aan een sportaanbieder worden toegekend. Sportorganisaties spelen een belangrijke rol bij de sportparticipatie van Generatie Z. Generatie Z is opgegroeid met en gesocialiseerd binnen de sportvereniging. Zij kent dan ook verschillende waarden toe aan de rol van de sportvereniging bij sportparticipatie. Tegelijkertijd is zij ook opgegroeid met bijvoorbeeld het consumentendiscours in de sport en vooral met verenigingen die de aanname hebben hier op in te moeten spelen en wat door een deel van de verenigingen ook in de praktijk wordt gebracht (Van der Roest, 2015). Er is veel aanbod waar deze generatie gebruik van kan maken. Veel waardes die aan verenigingen en sportaanbieders worden toegekend komen overeen. Er is echter wel een verschil in de binding die wordt ervaren. Dit komt vooral terug in het verschil in gevoel dat iemand heeft en kan worden weergegeven door het onderscheid tussen 'ze' en 'we'. De 'we' is hetgeen waar iemand zich mee verbonden en verenigd voelt. Met de 'ze' is er meer een klantrelatie en geeft het gevoel bij een sportaanbieder weer.

De twee genoemde onderscheiden spelen een grote rol bij de betekenisgeving van mensen uit Generatie Z aan hun eigen sportparticipatie en de bindingen die zij daarbij ervaren.

6.3 Discussie

Beperkingen van het gebruik van generaties

In dit onderzoek ben ik op zoek gegaan naar de betekenisgeving van mensen uit Generatie Z aan sportparticipatie en de daarbij ervaren bindingen. Generatie Z zorgt voor een afbakening van de onderzoeksgroep, maar met een selectie van geboortejaren is dat in dit onderzoek ook een selectie op leeftijd en levensfase. Ook is maar een deel van deze generatie (qua geboortejaren) aan het woord geweest, omdat een ander deel van deze generatie nog te jong en teveel afhankelijk was van hun ouders. Interessant om te onderzoeken is hoe deze generatie invulling geeft aan sportparticipatie wanneer zij ouder zijn en in een andere levensfase zitten. Het onderzoeken van een generatie wordt vaak gebruikt om iets over de toekomst te kunnen zeggen, terwijl de echte kenmerken en het gedrag beter achteraf onderzocht kunnen worden. Daarmee worden aspecten die aan leeftijd of levensfase gekoppeld kunnen worden beter uitgesloten. Gezien de leeftijd van Generatie Z ten tijden van dit onderzoek zijn er nog niet veel onderzoeken naar deze generatie die deze generatie in historisch perspectief kunnen plaatsen. Naast dat generatieaspecten een rol spelen lijken ook andere achtergrondkenmerken bij de respondenten een voorname rol te spelen bij de betekenisgeving aan sportparticipatie en binding. Om hier echter meer over te kunnen zeggen zal daar verder onderzoek naar

gedaan moeten worden. Binnen dit onderzoek lag daar niet de focus op, maar kwam dit soms wel tot uiting in de resultaten.

Relatie tussen beleid van sportorganisatie en de betekenissen die door respondenten daaraan worden toegekend

Bevindingen over sportorganisaties zijn in dit onderzoek soms gekoppeld aan het beleid van deze sportorganisaties. Dit is soms gebeurd door de respondenten zelf, maar soms ook indirecter. Het beleid van organisaties is echter niet zelf onderzocht, waardoor uitspraken over relaties tussen dit beleid en wat respondenten daarover zeggen ook de nodige beperkingen hebben. Het onderzoeken van beleid met betrekking tot binding in relatie tot welke betekenissen daar door respondenten aan gegeven worden zou een interessant onderzoek kunnen opleveren. Nu heb ik me beperkt tot wat respondenten over beleid met betrekking tot binding hebben gezegd. Conclusies die getrokken worden in relatie tot het beleid van sportorganisaties moeten dan ook in dit perspectief gezien worden en niet als daadwerkelijk gevoerd beleid.

6.4 Aanbevelingen

- Wees je als sportvereniging bewust van de eventuele gevolgen of iemand meer lid wordt van de vereniging of van een team voor hetgeen waar iemand binding mee ervaart en dus ook welk gedrag verwacht kan worden. Dit heeft namelijk ook implicaties voor hoe de organisatie ingericht moet worden, bijvoorbeeld ten aanzien van vrijwilligerstaken.
- Om binding met je organisatie te stimuleren kan het voor Generatie Z wenselijk zijn om meer te richten op bredere binding dan alleen op bindingen met een specifieke sportbeoefening. Dit kan door te focussen op sportparticipatie in het algemeen, maar ook juist door het sociale aspect of het netwerk centraal te stellen in plaats van een specifieke sportbeoefening. De bindingen kunnen daardoor duurzamer (en daarmee ook waardevoller) worden.
- Dit vraagt wel een andere focus en dus ook een andere aanpak om dit te organiseren dan wanneer er een focus is op een specifieke sportbeoefening.
- Zorg er als vereniging (of andere sportaanbieder) voor dat er op verschillende manieren invulling gegeven kan worden aan verschillende behoeften. Denk hierbij aan nieuwe dingen uit kunnen proberen, goede trainingen om beter te kunnen worden, fit blijven, een kwalitatief goede accommodatie om te kunnen sporten of als plek om elkaar te kunnen ontmoeten.
- Daarbij kunnen motieven en omstandigheden snel wisselen. Zorg ervoor dat het lidmaatschap daar op kan inspelen. Dit kan zowel door de tijdsperiode overzichtelijk

te maken of om de ruimte te hebben om te kunnen switchen naar een andere invulling van de sportparticipatie binnen de vereniging.

Literatuurlijst

- Adriaansen, R. (2011). Generaties, herinnering en historiciteit. *Tijdschrift voor geschiedenis*, 124(2), 220-237.
- Allender, S., Cowburn, G. & Foster, C. (2006). Understanding participation in sport and physical activity among children and adults: a review of qualitative studies. *Health Education Research* 21(6), 826-835.
- Becker, H.A. (1991). Generaties en hun cohorten. *Sociologische Gids*, 38(4), 212-226.
- Bekkers, R., Hooghe, M. & Stolle, D. (2004). Lange termijneffecten van jeugdparticipatie. Persistente effecten van deelname aan jeugdverenigingen in Nederland en de Verenigde Staten. *Default journal: University of Groningen*.
- Bennett, J., Pitt, M. & Price, S. (2012). Understanding the impact of generational issues in the workplace. *Facilities*, 30(7/8), 278-288.
- Bennett, S., Maton, K. & Kervin, L. (2008). The 'digital natives' debate: A critical review of the evidence. *British Journal of Educational Technology*, 39(5), 775-786.
- Boessenkool, J., Lucassen, J., Waardenburg, M., Kemper, F. (red.). (2011) *Sportverenigingen tussen tradities en ambities*. Nieuwegein: Arko Sports Media
- Bottenburg, M. van (2013) The end of Membership as we know it? Organized sport and sustainable social ties. *NWO aanvraag*.
- Bottenburg, M. van (2007). *Om de sport verenigd. Instituties in de sportwereld*.
- Bottenburg, M. van (2004). Individueel en collectief gedrag in de sport. In Duyvendak, J.W. & Hurenkamp, M. (Eds.), *Kiezen voor de kudde: Lichte gemeenschappen en de nieuwe meerderheid*. (pp. 85-103). Amsterdam: Uitgeverij Van Genneep.
- Broek, A. van den (1994). Cohorten zonder generaties: Cohortvervanging en generatievorming in Nederland. *Sociologische Gids*, 41(5), 346-371.
- Breedveld, K., Elling, A., Hoekman, R. & Schaars, D. (2016). *Maatschappelijke betekenissen van sport: wetenschappelijke onderbouwing en weerslag in lokaal beleid*. Utrecht/Ede: Mullier Instituut/Kenniscentrum Sport.
- Coakley, J. & Pike, E. (2009). *Sport in Society: Issues and Controversies*. New York: McGraw-Hill Education.
- Cui, Y., Trent, E.S., Sullivan, P.M. & Matiru, G.N. (2003). Cause-related marketing: how generation Y responds. *International Journal of Retail & Distribution Management*, 31(6), 310-320.
- Dekker, P. & Hart, J. De (2004). Vrijwillig associëren. In Duyvendak, J.W. & Hurenkamp, M. (Eds.), *Kiezen voor de kudde: Lichte gemeenschappen en de nieuwe meerderheid*. (pp. 167-184). Amsterdam: Uitgeverij Van Genneep.

- Diepstraten, I., Ester, P. & Vinken, H. (1999). Over generaties gesproken: Alter- en ego-beelden van generaties in Nederland. *Amsterdams Sociologisch Tijdschrift*, 26(3), 344-370.
- Duyvendak, J.W. & Hurenkamp, M. (Eds.). (2004). *Kiezen voor de kudde: Lichte gemeenschappen en de nieuwe meerderheid*. Amsterdam: Uitgeverij Van Genneep.
- Edward, A., & Skinner, J. (2009). *Qualitative Research in Sport Management*. Oxford: Elsevier.
- Eekeren, F.J.A. van (2016). *De Waardenvolle Club*. Nieuwegein: Arko Sports Media.
- Eime, R.M. & Payne, W.R. (2009). Linking participants in school-based sport programs to community clubs. *Journal of Science and Medicine in Sport*, 12(2009), 293-299.
- Elling, A. (2004). 'We zijn vrienden in het veld'. Grenzen aan sociale binding en 'verbroedering' door sport. *Pedagogiek*, 24(4), 342-360.
- Hirschi, T. (1969). *Causes of Delinquency*. Berkeley & Los Angeles: University of California Press.
- Hampton, D.C. & Keys, Y. (2017). Generation Z students: Will they change our nursing classrooms?. *Journal of Nursing Education and Practice*, 7(4), 111-115.
- Hoekman, R., Bulsink, A. & Kalmhout, J. van (2015). *Sportverenigingen in krimpkeren: Het belang van sportverenigingen voor de leefbaarheid in krimpkeren*. Utrecht: Mulier Instituut.
- Hulzebos, L., Knaapen, T. & Jentink, I. (2015). *Sportaanbiedersmonitor 2015*. NOC*NSF – DVJ Insights.
- Jones, C., Ramanau, R., Cross, S. & Healing, G. (2009). Net generation or Digital Natives: Is there a distinct new generation entering university?. *Computers & Education*, 54(2010), 722-732.
- Kertzer, D.I. (1983). Generation as a Sociological Problem. *Annual Review of Sociology*, 9(1983), 125-149.
- Knoppers, A. (2006). *Wat brengt sport teweeg* (Oratie).
- Kunreuther, F. (2003). The Changing of the Guard: What Generational Differences Tell Us About Social-Change Organizations. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 32(3), 450-457.
- Luijpers, E.T.H. (2000). *Intentie tot exploratie, sociale binding en delinquent gedrag van Nederlandse jongeren*. (Proefschrift).
- Malone, K. (2007). The bubble-wrap generation: children growing up in walled gardens. *Environmental Education Research*, 13(4), 513-527.
- Mannheim, K., vertaald door Driessen, H. (2013). *Het generatieprobleem*. Nijmegen: Vantilt.

- Margaryan, A., Littlejohn, A. & Vojt, G. (2011). Are digital natives a myth or reality? University students' use of digital technologies. *Computers & Education*, 56(2011), 429-440.
- Markula, P., & Pringle, R. (2006). *Foucault, Sport and Exercise: Power, knowledge and transforming the self*. Milton Par, Abington Oxon: Routledge.
- Nicholas, D. (2014). The Google generation, the mobile phone and the 'library' of the future: Implications for society, governments and libraries. In Noorhidawati, A. et al. (Eds.), *ICOLIS 2014* (pp. 1-8). Kuala Lumpur: DLIS, FCSIT.
- Noble, S.M., Haytko, D.L. & Phillips, J. (2009). What drives college-age Generation Y consumers?. *Journal of Buisness Research*, 62(2009), 617-628.
- Ortega y Gasset, J., vertaald door Cleugh, J. (1961). *The Modern Theme*. New York, Evanston en Londen: Harper Torchbooks The Academy Library Harper & Row, Publishers.
- Pilcher, J. (1994). Mannheim's Sociology of Generations: An Undervalued Legacy. *The British Journal of Sociology*, 45(3), 481-495.
- Pigaard Hoove, M. (2012). *Flexible sports participation in late-modern everyday life: An everyday life sociological analysis of the development, the variation and the character of leisure time sport and exercise among the Danish population* (Proefschrift).
- Priporas, C., Stylos, N. & Fotiadis, A.K. (2017). Generation Z consumers' expectations of interactions in smart retailing: A future agenda. *Computers in Human Behavior*, 77(2017), 374-381.
- Putnam, R.D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon & Schuster Paperbacks.
- Sladek, S. (2011). *The end of membership as we know it*. Washington, DC: ASAE: The Center for Association Leadership.
- Sladek, S. & Rubingh, B. (2014). *Lid worden? Waarom zou ik?*. Nieuwegein: Arko Sports Media.
- Smola, K.W. & Sutton, C.D. (2002). Generational differences: revisiting generational work values for the new millennium. *Journal of Organizational Behaviour*, 23(2002), 363-382.
- Sociaal en Cultureel Planbureau (2017). *Sport Toekomstverkenning*. Geraadpleegd via: <https://www.sportenbewegenincijfers.nl/toekomstverkenning> (november 2017).
- Silverman, D. (2010). *Doing Qualitative Reasearch*. Londen: SAGE Publications.
- Stevens, J., Lathrop, A. & Bradish, C. (2005). Tracking Generation Y: A Contemporary Sport Consumer Profile. *Journal of Sport Management*, 19(2005), 254-277.

- Roest, J. van der (2015). *From participation to consumption?: Consumerism in voluntary sport clubs* (Proefschrift).
- Roest, J. van der, Vermeulen, J. & Bottenburg, M. van (2015). Creating sport consumers in Dutch sport policy. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 7(1), 105-121.
- Tiessen-Raaphorst, A. (Eds.). (2015). *Rapportage Sport 2014*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Tiessen-Raaphorst, A., Verbeek, D., Haan, J. de & Breedveld, K. (Eds.). (2010). *Sport: een leven lang: Rapportage sport 2010*. Den Haag/'s Hertogenbosch: Sociaal en Cultureel Planbureau/W.J.J. Mulier Instituut.
- Twenge, J.M. & Cambell, S.M., Hoffman, B.J. & Lance, C.E. (2010). Generational Differences in Work Values: Leidure and Extrinsic Values Increasing, Social and Intrinsic Values Decreasing. *Journal of Management*, 36(5), 1117-1142.
- Vermeulen, J., Verweel, P. (2009). Participation in sport: bonding and bridging as identity work. *Sport in Society*, 12(9), 1206-1219.
- Verweel, P. & Wolterbeek, M. (2011). *De alledaagse kracht van sport*. Amsterdam: SWP Uitgeverij.
- Vizer, L.M. & Hanson, V.L. (2009). Generations in the Workplace: An Exploratory Study with Administrative Assistants. In Stephanidis, C. (Eds.), *Universal Acces in HCI, Part III 2009, LCNS 5616* (pp. 441-450). Berlin Heidelberg: Springer-Verlag.
- Waardenburg, M. (2016). *Dubbelspel: Over instrumentalisering van de sportvereniging* (Proefschrift).
- Weick, K.E. (1995). *Sensemaking in Organizations*. Thousand Oaks: SAGE Publications.

Bijlage 1

Uitleg onderzoek en interview, duur en opzet/topics, opnemen, anoniem verwerken

Introductie

Wie ben je en wat doe je?

Sporten

Huidige sport

Wat voor sport doe je op dit moment?

Is dit bij een vereniging?

Waarom sport je?

Waarom heb je voor deze sport gekozen?

Zijn er in de loop der tijd nog nieuwe redenen bijgekomen?

Verleden

Hoe ben je in aanraking gekomen met sport?

Heb je in het verleden andere sporten gedaan? Zo ja welke?

Was dit bij een vereniging?

Waarom ben je deze sport gaan doen?

Waarom ben je er mee gestopt?

Keuzes

Wat vind je belangrijk bij sporten? Waarop baseer je, je keuze?

Wat zouden voor jou redenen zijn om te stoppen met je huidige sport?

Waarom?

Binding in de sport

Waardoor voel jij je verbonden bij het sporten?

Wat bindt jou met je sport?

Welke rol spelen teamgenoten voor je bij het sporten?

Zie je, je medesporters/teamgenoten ook buiten het sporten?

Ervaar je binding met je team? Waardoor?

Welke rol spelen je vrienden bij het sporten?

Heb je door het sporten ook nieuwe mensen leren kennen?

Zijn dit ook vrienden van je die je buiten het sporten ziet?

Is de setting van het sporten belangrijk voor je? Waarom?

Binding met vereniging/accommodatie?

Vind je binding in de sport belangrijk?

Vind je dat binding bij je sport/vereniging/organisatie meer gestimuleerd moet worden?

Welke elementen versterken voor jou de binding? (Social media, activiteiten, persoonlijk contact)

Georganiseerd sporten

Huidige organisatie

Wat vind je van sporten bij jouw vereniging?

Wat is het voor een organisatie?

Positief/negatief?

Hoe ben je bij jou sportorganisatie terecht gekomen?

Wat zouden voor jou redenen kunnen zijn om weg te gaan bij jouw vereniging?

Vorige organisaties

Heb je in het verleden bij andere verenigingen gesport?

Wat waren de verschillen?

Gebrek aan binding? Waardoor

Sportvereniging

En van sportverenigingen in het algemeen?

Wat zijn voor en nadelen?

Algemeen

Hoe ziet jouw ideale sportverband er uit? Alleen/samen?

Wat maakt een sportorganisatie voor jou aantrekkelijk?

En om welke redenen zou je een nieuwe sportorganisatie kiezen?

Vrijwilligerswerk/bestuurswerk

ALV?

Zet je, je in voor het organiseren van je sportbeoefening? Zo ja waarom?

Ben je weleens gevraagd voor vrijwilligerswerk? En waarvoor?

Waarom zou je, je in de toekomst in willen zetten voor de organisatie van je sportbeoefening (of die van je kind)? Waarom?

Wat zijn daarin factoren die daarin positief kunnen bijdragen?

Wat zijn voor jou belemmeringen om vrijwilligerswerk bij een sportvereniging te doen?

Generationale verschillen

Er wordt weleens gesproken over dat er verschillende generaties en generatieverschillen. Hoe zie jij dit?

Jij zou deel uitmaken van generatie Z. Over deze generatie worden de onder andere de volgende dingen gezegd: Vertrouwen in de toekomst, 24-7 informatiemaatschappij, snel vervelen, flexibele netwerken, zelf tijd indelen, geen hiërarchie, minder waarde aan geld hechten, zelf beslissingen nemen, maar wel voor hetzelfde kiezen als anderen, lid voelen van een groep, lichte gemeenschappen, verkrijgen van respect en status, nu goed voelen, opgegroeid met internet en mobiele apparaten, werk en privé loopt door elkaar, politiek actief. Herken jij jezelf daarin, of hoe zou jij jezelf, als onderdeel van een generatie omschrijven?

Wat betekenen de verschillen die in generatie die je noemt voor de manier waarop je (wil) sport(en)?

Bijlage 2

	Geslacht	Geboortjaar	Opleiding	Sportgeschiedenis
Respondent 1	Man	1994	WO	Verschillende sporten gedaan voor een aantal jaar. Nu minder, en minder lang
Respondent 2	Vrouw	1994	WO	Doet nog steeds dezelfde sport die als klein kind al deed. Nu ook wisselend andere sporten er naast.
Respondent 3	Vrouw	1994	WO	Lange tijd meerdere sporten gedaan. Langzaam mee gestopt. Nu lossier
Respondent 4	Vrouw	1994	WO	Lange tijd meerdere sporten gedaan. Langzaam mee gestopt. Nu lossier
Respondent 5	Man	1999	VWO	Focus op één sport, wel andere sport ernaast gedaan. Nu ook nieuwe sport aan het uit proberen.
Respondent 6	Vrouw	1994	WO	Focus op één sport, nu ook losse sporten ernaast
Respondent 7	Man	1997	VMBO	Verschillende sporten gedaan, meestal niet heel lang
Respondent 8	Man	1997	MBO	Met tussenpozen dezelfde sport beoefend met uitstapjes naar andere sporten.
Respondent 9	Man	1994	MBO	Focus gehad op één sport, soms een andere sport er bij gedaan
Respondent 10	Man	1997	MBO	Met tussenpozen dezelfde sport beoefend met uitstapjes naar andere sporten.
Respondent 11	Vrouw	1997	VWO	Lange tijd één sport gedaan, nu los aan het sporten
Respondent 12	Man	1998	MBO	Focus op één sport, nu ook losse sporten ernaast
Respondent 13	Man	1995	WO	Verschillende sporten gedaan, nu verschillende losse sporten